

Aracı Kurumların 2009/06 Dönemi Faaliyet Verileri (sayfa 8)

Aracı Kurumların 2009/06 Dönemi Mali Verileri (sayfa 20)

Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği (TSPAKB), aracı kuruluşların üye olduğu, kamu tüzel kişiliğini haiz özdüzenleyici bir meslek kuruluşudur.

Birliğin 103 aracı kurum ve 41 banka olmak üzere toplam 144 üyesi vardır.

TSPAKB Adına İmtiyaz Sahibi

E. Nevzat Öztangut
Başkan

Genel Yayın Yönetmeni

İlkay Arıkan
Genel Sekreter

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Alparslan Budak
Genel Sekreter Yardımcısı

Editör

Ekin Fıkırkoca
Müdür Yardımcısı/Araştırma ve İstatistik

Tasarım

Cennet Türker
Uzman/Eğitim ve Tanıtım
Efsun Ayça Değertekin
Uzman/Araştırma ve İstatistik

Kapak Tasarımı ve Mizanpaj

Cennet Türker
Uzman/Eğitim ve Tanıtım

Yayın Türü: Yaygın, süreli

Sermaye piyasasında *GüNDeM*, TSPAKB'nin aylık iletişim organıdır. Para ile satılmaz.

TSPAKB

Büyükdere Caddesi No:173
1. Levent Plaza Kat:4
1. Levent 34394 İstanbul
Tel:212-280 85 67 Faks:212-280 85 89
www.tspakb.org.tr
tspakb@tspakb.org.tr

Basım

Graphis Matbaa

Bu rapora www.tspakb.org.tr adresinden ulaşabilirsiniz.

Sermaye piyasasında *GüNDeM*, Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği (TSPAKB) tarafından bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu raporda yer alan her türlü bilgi, değerlendirme, yorum ve istatistiki değerler, hazırlandığı tarih itibarıyla güvenilirliğine inanılan kaynaklardan elde edilerek derlenmiştir. Bilgilerin hata ve eksikliğinden ve ticari amaçla kullanılmasından doğabilecek zararlardan TSPAKB hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir. Raporda yer alan bilgiler kaynak gösterilmek şartıyla izinsiz yayınlanabilir.

Değerli *GüNDeM* okurları,

Içinde bulunduğumuz Ekim ayı başında yapılan IMF-Dünya Bankası yıllık toplantıları için bütün dünyanın gözü İstanbul'daydı. IMF-Dünya Bankası toplantılarında da küresel krize yönelik çalışmalar ele alındı. Bu tarihi zirveye ev sahipliği yapıyor olmamız, piyasalarımızın tanıtılması ve ülkemizin küresel alanda sahip olduğu konumu güçlendirmek için önemli bir fırsat oldu.

Toplantılar esnasında İstanbul Finans Merkezi Strateji Belgesi açıklandı. 2003 yılından bu yana Birliğimiz bünyesinde bu konuda çalışmalar yürütüldü. Bu konudaki çalışma sonuçlarımızı Şubat 2007'de "Global Finans Merkezleri ve İstanbul" başlıklı bir kitapla kamuoyuyla paylaşmıştık. Ardından Başbakanlık bünyesinde Başbakan Yardımcımız başkanlığında oluşturulan komitede görev alarak, çalışmaların sonraki seyrine ilişkin görüşlerimizi aktarma imkanı bulduk. Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nın koordinasyonunda oluşturulan, İstanbul Finans Merkezi Strateji Belgesi hazırlanmasına yönelik 9 ayrı çalışma grubunun hepsinde eşbaşkan, raportör veya üye olarak görev alarak, yoğun bir şekilde çalışmalara katıldık.

2 Ekim 2009 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan Strateji Belgesi, yapılması gerekenleri detaylı bir biçimde ortaya koyuyor. Strateji Belgesi incelendiğinde, Birliğimize de önemli görevler düştüğünü göreceksiniz. Eğitim alanından yeni ürün geliştirilmesine kadar, pek çok konuda Birliğimizin katkıları bekleniyor. Bütün üyelerimizin bu belgeyi dikkatle okulmalarını ve yapılabilecekler konusunda katkılarını Birliğimize iletmelerini rica ediyorum.

İstanbul'un bölgesel bir finans merkezi haline gelmesi hepimizin hayali. Çok uzak olmayan bir gelecekte, bu hayalin gerçeğe dönüşmesini diliyorum. Bu yolda elde edilecek bütün kazanımlar sermaye piyasasında önemli dönüşümlere kapı açacak, piyasanın gelişmesine önemli katkılar sağlayacaktır. Bugüne kadar Birlik olarak İstanbul Finans Merkezi çalışmalarına verdiği destek, bundan sonra da aynı yoğunlukta sürdürmeye devam edeceğimizi buradan sizlerle paylaşmak istiyorum.

Finans Merkezi çalışmalarının yanı sıra, uluslararası platformlarda da aktif olarak rol almaya devam ediyoruz. Birliğimizin uluslararası kurumlara yaptığı katkıların etkisiyle, yurtdışındaki tanınırlığımız giderek artıyor. Ağustos ayı içinde çeşitli yurtdışı kurumlardan üyelik daveti aldık. Eylül ayı içinde bu kurumlardan, Asya Menkul Kıymetler Forumu (ASF), Avrasya Borsalar Federasyonu (FEAS) ve Uluslararası Yatırımcı Eğitimi Forumu'na (IFIE) üye olma kararı aldık ve kabul edildik. Uluslararası ilişkilerimizi güçlendirecek olan bu üyeliklerin detaylarına ilerleyen sayfalardan ulaşabilirsiniz.

Öte yandan, Eylül ayında aracı kurum sektörünün 6 aylık verilerini yayınladık. İlerleyen sayfalarda bulabileceğiniz ikinci çeyrek verileri, özellikle yılın ilk çeyreğine kıyasla olumlu sonuçlar içeriyor ve piyasalarda toparlanmanın başladığına işaret ediyor. Örneğin, ikinci çeyrekteki yükselişe bağlı olarak, ilk altı ayda hisse senedi işlemleri %16, VOB işlemleri ise %30 arttı. İşlem hacimlerine paralel olarak ikinci çeyrekte elde edilen komisyon gelirleri de arttı. Sonuçta, diğer faaliyet gelirlerinin etkisiyle, sektörün net kârı geçen yılın ilk altı aylık dönemine kıyasla neredeyse iki misline çıkarak 170 milyon TL seviyesine yükseldi.

Umut vaat eden ikinci çeyrek verilerinin önümüzdeki dönemlere de taşınması hepimizin dileği. Finansal krizden çıkışa yönelik adımların atılmaya başlandığı bu dönemde, finansal mimariyi yeniden şekillendirecek olan gelişmeleri yakından takip ediyor, katkılarımızı artırıyor ve bunları sizlerle paylaşmaya özen gösteriyoruz.

Saygılarımla,

E. Nevzat ÖZTANGUT
BAŞKAN

Varantlara İlişkin Risk Bildirim Formu

Seri:III, No:37 "Aracı Kuruluş Varantlarının Kurul Kaydına Alınmasına ve Alım Satım İşlemlerine İlişkin Esaslar Tebliği"nin 16'ncı maddesi, aracı kurumların müşterileriyle varantlara ilişkin herhangi bir işlem gerçekleştirmeden ve sözleşme yapmadan önce "varantlara ilişkin risk bildirim formu"nu kullanmalarını ve bu formu müşterilerine vermelerini zorunlu tutmuştur.

Bu hüküm çerçevesinde Birliğimizce hazırlanan "Varantlara İlişkin Risk Bildirim Formu" 9 No'lu Genelge ile üyelerimize duyurulmuştur. İçeriği TSPAKB tarafından belirlenen söz konusu form, varantların işleyiş esaslarını, risklerini, getirdiği hak ve yükümlülükleri açıklamaktadır.

Tahsisli İhraç Pazarı

Seri:II, No:22 "Borçlanma Araçlarının Kurul Kaydına Alınması ve Satışına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ" ile ihraç edilecek borçlanma araçlarının İMKB'nin ilgili pazarında toptan satışı mümkün hale getirilmiştir. Bununla birlikte, borçlanma araçlarının tahsisli satış işlemlerinin İMKB Tahvil ve Bono Piyasası bünyesinde toptan satış yoluyla yapılabilmesini teminen çalışmalar başlatılmıştır.

Bu çerçevede İMKB tarafından hazırlanan taslak halindeki "Tahvil ve Bono Piyasası Tahsisli İhraç Pazarı İşleyiş Esasları"na ilişkin görüş ve değerlendirmemiz İMKB'ye iletilmiştir.

Varantların Değerlemesi ve Muhasebeleştirilmesi

Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yeni sermaye piyasası araçlarının ülkemiz finansal piyasalarında işlem görmesine yönelik sürdürülen çalışmalar kapsamında; Seri:III, No:36 sayılı "Ortaklık Varantlarının Kurul Kaydına Alınmasına ve Alım Satım İşlemlerine İlişkin Esaslar Tebliği" ve Seri:III, No:37 sayılı "Aracı Kuruluş Varantlarının Kurul Kaydına Alınmasına ve Alım Satım İşlemlerine İlişkin Esaslar Tebliği" yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kurul'un ilgili tebliğlerinde aracı kuruluşlarca ihraç edilecek ve/veya alım satımına aracılık edilecek varantların değerlemesine ve muhasebeleştirilmesine ilişkin usul ve esaslar hakkında özel bir düzenleme bulunmaması nedeniyle, bu konuda tereddütler olduğu üyelerimizce Birliğimize iletilmiştir. Üyelerimiz arasında uygulama birliğinin sağlanmasını ve oluşan tereddütlerin giderilmesini teminen, konuya ilişkin düzenleme yapılması hususundaki görüşümüz Kurul'a iletilmiştir.

Yatırım Fonları ve Ortaklıklarının BSMV Mükellefiyeti

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun "İstisnalar" başlıklı 29. maddesinin 5838 sayılı Kanun ile değişik (t) bendi hükmü uyarınca, menkul kıymet yatırım fonlarının ve menkul kıymet yatırım ortaklıklarının, 01.03.2009 tarihinden itibaren sermaye piyasalarında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri paralar BSMV'den istisna edilmiştir.

Konuya ilişkin olarak, menkul kıymet yatırım fonlarının ve menkul kıymet yatırım ortaklıklarının BSMV mükellefiyeti ve BSMV beyannamesi verilmesine ilişkin açıklamaları içeren "BSMV-2009/1 No'lu Uygu-

lama Tamimi" İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'na 07.09.2009 tarihinde yayımlanmıştır. Söz konusu açıklamalara göre; menkul kıymet yatırım fonları ile ortaklıklarının BSMV mükellefiyet kaydı yaptırarak, vergiye tabi işlemleri bulunmasa da bu durumu vergi beyannamesi ile bildirmeleri gerekmektedir.

Birliğimiz ASF Üyesi Oldu

Birliğimiz, üye olduğu uluslararası kurumlarla ilişkilerini her geçen gün geliştirmekte ve uluslararası çalışmalara katkısını artırmaktadır. Bu kurumlarda giderek daha aktif rol alması sonucunda, Birliğimizin uluslararası tanınırlığı da artmaktadır. Bu çerçevede Birliğimiz, yurtdışındaki çeşitli kuruluşlardan üyelik davetleri almaktadır. Eylül ayı içinde, alınan davetler değerlendirilmiş olup üç yeni uluslararası kuruma daha üye olunması kararlaştırılmıştır.

Bu kurumlardan ilki olan Asya Menkul Kıymetler Forumu (Asia Securities Forum-ASF), Ağustos ayında Birliğimizi üyeliğe davet etmiştir. Asya Menkul Kıymetler Forumu, Avustralya, Çin, Japonya, Kore, Hindistan, Hong Kong, Mısır, Endonezya, Kazakistan, Malezya, Filipinler, Rusya, Tayvan, Tayland ve Vietnam'dan aracı kuruluş birlikleri, borsalar ve çeşitli kurumların üye olduğu bir kuruluştur.

Asya-Pasifik bölgesinin global ölçekte giderek artan önemi gözetilerek ve gelişen uluslararası faaliyetleri yakından takip etmek amacıyla Yönetim Kurulumuz, ASF'ye üye olunmasına karar vermiştir. Birliğimizin katılımıyla ASF'nin üye sayısı 16'ya yükselmiştir. Birliğimiz, üyelik çalışmaları doğrultusunda, 11-13 Ekim 2009 tarihleri arasında Sidney'de yapılacak olan Genel Kurul'da Türkiye sermaye piyasası üzerine bir konuşma ve sunum yapacaktır. Toplantıda

ayrıca Birliğimiz tarafından hazırlanan Türkiye Ekonomisi ve Sermaye Piyasası konulu İngilizce yayın katılımcılara dağıtılacaktır.

IFIE'ye Üye Olduk

Uluslararası Yatırımcı Eğitimi Forumu (International Forum for Investor Education-IFIE), Ağustos ayı içerisinde Birliğimizi üye olmak üzere davet etmiştir. Yönetim Kurulumuz, Birliğimizin yatırımcı eğitiminde yurtdışı gelişmeleri takip etmesi amacıyla IFIE'ye üye olunması kararı almıştır. Böylece Birliğimiz, IFIE nezdinde yatırımcı eğitimi veren yabancı kuruluşlarla mevcut ilişki ve işbirliğini artırmayı hedeflemektedir.

Özdüzenleyici kuruluşlar, düzenleyici kuruluşlar ve kâr amacı gütmeyen yatırımcı eğitimi veren kuruluşların asil üye olabildiği IFIE'ye, temel faaliyet alanları eğitim olmayan, ancak eğitim faaliyetleri ile ilgilenen kurumlar da gözlemci üye olabilmektedir. Birliğimizin Eylül ayı içerisinde asil üye olduğu Uluslararası Yatırımcı Eğitimi Forumuna, ABD, Brezilya, Filistin, Hindistan, İsviçre, Japonya, Kanada, Kore, Malezya, Mısır ve Tayvan'dan, aralarında düzenleyici otorite, borsa ve birliklerin bulunduğu toplam 23 kurum üyedir. Ayrıca, uluslararası bir birlik olan ICMA da Forumun üyeleri arasındadır.

FEAS Üyesi Olduk

İMKB öncülüğünde 1995 yılında kurulan ve Avrasya bölgesindeki borsalarla takas ve saklama kurumlarının üye olduğu Avrasya Borsalar Federasyonu (Federation of Euro-Asian Stock Exchanges-FEAS) Yönetim Kurulu, Haziran ayında aracı kuruluş birliklerinin de Federasyona üye olabilmesi için mevcut tüzüğünde değişikliğe gitmiştir. Eylül ayı içerisinde yapılan FEAS Genel Kurulunda Birliğimizin üyeliği oybirliği ile kabul edilmiştir.

H a l i h a z ı r d a İMKB'nin başkanlığını yürüttüğü FEAS'a borsalar asil üye olabiliyor-ken, takas ve saklama kurumları ile birlikler yardımcı üye olabilmektedir. Eylül 2009 itibarıyla FEAS'ta 32 asil

üye ile aralarında Birliğimiz, Takasbank ve MKK'nın da olduğu toplam 8 yardımcı üye bulunmaktadır.

Birliğimiz kuruluşundan itibaren, Avrasya Borsalar Federasyonu üyelerine sermaye piyasamızı tanıtıcı eğitimler vermektedir. FEAS üyeliğimizle beraber, karşılıklı eğitim desteğini sürdürerek, sermaye piyasalarını geliştirme yönündeki katkılarımızı artırmayı hedefliyoruz.

Yeni İngilizce Raporumuz

Uluslararası ilişkilerimizin arttığı bir ortamda, Türkiye ekonomisi ve sermaye piyasalarında yakın tarihte yaşanan gelişmeleri değerlendiren "Turkish Economy and Capital Markets" isimli yeni bir İngilizce raporu Eylül ayında yayınlamış bulunuyoruz.

Türkiye ekonomisindeki temel büyüklüklerin son on yıllık perspektifle ele alındığı raporda, sermaye piyasasına ilişkin son beş yıllık gelişmeler biraz daha detaylı olarak inceleniyor.

Üyelerimize, üniversitelere, sermaye piyasası çevrelerine ve yurtdışındaki ilgili kuruluşlara gönderilen rapora, Birliğimizin www.tspakb.org.

tr adresindeki internet sitesinden de ulaşılabilir.

Rakamlarla Borsa Dışı İşlemler

28.08.2009-29.09.2009 tarihleri arasında borsa dışında işlem gören özel sektör tahvilleri içerisinde Koç Tüketici Finansmanı A.Ş. tahvilinde 2 adet sözleşme ile toplam 235.051 TL, Creditwest Faktoring Hizmetleri A.Ş. tahvilinde ise 210 adet sözleşme ile toplam 22.395.131 TL işlem hacmi gerçekleşmiştir.

Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Eğitimleri

Ekim ayı içerisinde, 12-19 Ekim tarihlerinde VOB Üye Temsilcisi, 20 Ekim tarihinde ise VOB Uygulama eğitimi planlanmış ve üyelerimize duyurulmuştur. Detaylarına internet sitemizden erişilebilen bu eğitimlere ilişkin başvurular halen devam etmektedir.

Tüm eğitimlere ilişkin detaylar Birliğimizin internet sitesinde Eğitim/Eğitimlerimiz bölümünden de takip edilebilir.

Lisans Yenileme Eğitimleri

Ankara'da 1 Eylül 2009 tarihinde düzenlenen Temel ve İleri Düzey lisans yenileme eğitimine toplam 34 kişi katılmıştır. 14, 16 ve 28 Eylül 2009 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilen lisans yenileme eğitimlerine ise Temel Düzeyde 145, İleri Düzeyde 68 kişi katılmıştır. Böylelikle Eylül ayında Ankara ve İstanbul'da düzenlenen eğitimlere toplam 247 kişi katılmıştır.

Ocak-Ağustos 2009 Dönemi Yenileme Eğitimleri Katılımcı Sayıları

Lisans Türü	Ocak-Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Toplam
Temel Düzey	1,616	206	281	176	2,279
İleri Düzey	652	20	66	71	809
Türev Araçlar	231	-	-	-	231
Takas ve Operasyon İşlemleri	33	-	22	-	55
Gayrimenkul Değerleme Uzmanlığı	124	24	31	-	179
Kurumsal Yönetim Derecelendirme Uzm.	10	-	-	-	10
Kredi Derecelendirme Uzmanlığı	12	-	-	-	12
Toplam	2,678	250	400	247	3,575

Lisans Başvuruları			
Lisans Türü	Başvurulan Lisans	Onaylanan Lisans	Sonuçlanan Başvuru %
Temel Düzey	9,776	9,693	99
İleri Düzey	4,125	4,093	99
Türev Araçlar	1,367	1,355	99
Gayrimenkul Değerleme Uzmanlığı	1,245	1,156	93
Takas ve Operasyon	433	431	99
Kredi Derecelendirme	365	344	94
Kurumsal Yönetim Derecelendirme	386	353	91
Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim	373	368	99
Konut Değerleme	88	73	83
Toplam	18,158	17,866	98

Lisans Başvurularında Son Durum

Lisanslama ve Sicil Tutma Sistemi'nde kayıtlı kişi sayısı 29 Eylül 2009 tarihi itibarıyla 31.750'ye ulaşmıştır. 12.181 kişi, herhangi bir sermaye piyasası kurumunda çalışmamakta olup bu kişilere ait toplam 10.708 adet lisans bulunmaktadır.

Lisanslama sınavları sonucunda başarılı olan adaylardan 18.158'inin lisans başvurusu Birliğimize ulaşmış olup başvuruların 17.866 adedi sonuçlandırılmıştır.

ARACI KURUMLARIN 2009/06 DÖNEMİ FAALİYET VERİLERİ

Aracı kurum sektörünün 2009/06 dönemine ilişkin toplulaştırılmış faaliyet verilerinin incelendiği raporumuzda, 92 aracı kuruma ait veriler analiz edilmektedir. Diğer taraftan analizde kurumların 2008 yılının eş dönem verileri ile karşılaştırmalara da yer verilmektedir. 2008/06 dönemi verileri 98 aracı kurumu kapsarken, özellikle 2008'in ikinci yarısından itibaren bazı aracı kurumların faaliyetlerinin geçici süreyle durdurulması sebebiyle, 2009 Haziran sonu itibariyle analiz kapsamındaki kurum sayısı düşmüştür. Analizde incelenen verilerin detayları, Birliğimizin internet sitesi www.tspakb.org.tr adresinde yer almaktadır.

HİSSE SENETLERİ PİYASASI FAALİYETLERİ

2008 Eylül ayında Lehman Brothers'ın iflasının ardından küresel bir boyuta ulaşan finansal krizde, birçok ülke borsasında olduğu gibi İMKB gösterge-lerinde de gerilemeler yaşanmış, endeks 2008 sonu itibariyle yıllık bazda %52 değer kaybetmişti. 2009 Mart ortalarına kadar düşüş eğiliminde olan endeks, devamında yükselişe geçmiş ve Haziran 2009 sonunda 36.949 puanla krizin başladığı Eylül 2008'den itibaren en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

İMKB işlem hacimleri çeyrek dönemler halinde incelendiğinde, krizin etkilerinin yansımaları daha rahat takip edilebilecektir. 2007 yaz aylarında ABD'de başlayan ipotekli konut finansmanı krizi ile beraber, İMKB'de işlem hacmi çeyrekler bazında düşmüştür. 2009 yılının ilk çeyreğindeki işlem hacmi bir önceki yıla kıyasla %28 düşüş göstermiştir. Ancak yılın ikinci çeyreğinde ilk çeyreğe göre kaydedilen yaklaşık iki katlık yükselişle beraber, 2008 yılının ilk yarısına kıyasla %16'lık artış yaşanmıştır. Böylece

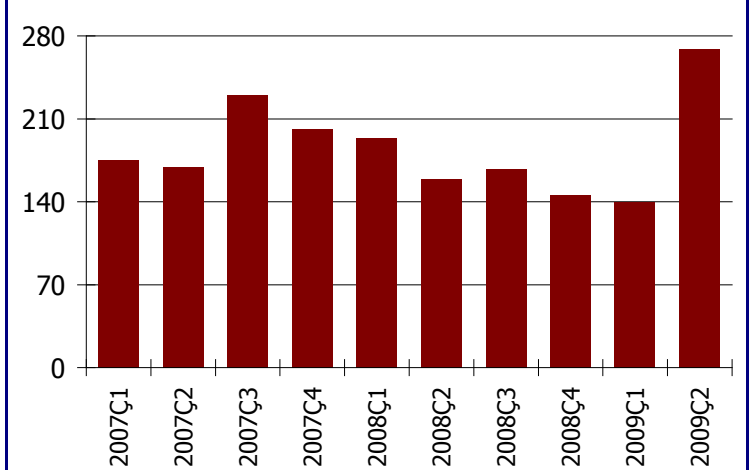
Aracı Kurumların Hisse Senedi İşlem Hacmi			
	2008/06	2009/06	Değişim
Milyar TL	352.4	408.7	16.0%
Kaynak: İMKB			

hisse senedi işlem hacminde, son on çeyrekteki en yüksek tutara ulaşılmıştır.

Hisse senedi işlem hacimleri yatırımcı bazında incelendiğinde, yılın ilk yarısında en büyük payın %86 ile yerli yatırımcılara ait olduğu görülmektedir. Nominal olarak işlem hacimlerindeki artışla beraber, yerli bireysel yatırımcılar %68 ile en yüksek paya sahip yatırımcı grubu olmuştur. İleride bahsedilecek olan yabancı yatırımcıların işlem hacimlerindeki gerilemenin (%41) de etkisiyle bireysel yatırımcılar payını 2008'in eş dönemine göre 12 puan artırmıştır.

Özellikle 2005'ten sonra yaklaşık %20'nin üzerine seyreden yabancı yatırımcıların işlem hacmi payı ise krizin etkisiyle 2009 yılından itibaren bu oranın altına inmiştir. Yabancı yatırımcılarda en büyük düşüş yabancı aracı kurum, banka, anonim şirket gibi yatırımcıları kapsayan yabancı kurumlarda yaşanmıştır.

Aracı Kurumların Hisse Senedi İşlem Hacmi (Myr. TL)

Kaynak: İMKB

Yatırımcı Bazında Hisse Senedi İşlem Hacmi Dağılımı		
	2008/06	2009/06
Yurtiçi Yatırımcı	71.5%	85.5%
Bireysel	56.1%	67.9%
Kurumlar	9.7%	9.5%
Kurumsal	5.7%	8.1%
Yurtdışı Yatırımcı	28.5%	14.5%
Bireysel	0.3%	0.2%
Kurumlar	19.9%	9.1%
Kurumsal	8.3%	5.1%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Departman Bazında Hisse Senedi İşlem Hacmi Dağılımı		
	2008/06	2009/06
Yurtiçi Pazarlama	28.3%	31.8%
Şubeler	14.1%	14.9%
Acenteler	12.5%	18.3%
İrtibat Bürosu	2.3%	2.5%
İnternet	9.2%	12.7%
Çağrı Merkezi	0.4%	0.6%
Yatırım Fonları	0.8%	0.8%
Portföy Yönetimi	0.2%	0.2%
Kurum Portföyü	5.7%	4.4%
Yurtdışı Pazarlama	26.5%	13.8%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

2008/06 dönemine göre payı 11 puan düşen bu yatırımcı grubunun işlem hacmi %47 gerilemiştir. Bu gerilemenin en önemli sebebi ise yabancı kökenli iki aracı kurumun faaliyetlerinin geçtiğimiz aylar içinde durdurulmasıdır.

Diğer taraftan yabancı yatırım fonları, yatırım ortaklıkları, sigorta şirketleri ve varlık yönetimi şirketleri gibi kurumları kapsayan yabancı kurumsal yatırımcıların işlem hacmi %29 düşmüş, dağılım içindeki payı ise bir önceki yıla kıyasla 3 puan gerilemiştir.

Hisse senedi işlem hacmi aracı kurumların departmanları bazında incelendiğinde, genellikle departmanların işlem hacimlerinin nominal olarak arttığı görülmüştür. Yurtiçi pazarlama departmanının payı bir önceki yılın eş dönemine

göre 4 puan artmış ve %32 pay ile en ağırlıklı departman olmaya devam etmiştir. Tablodaki en dikkat çekici değişim ise 2008'in eş dönemine göre sırasıyla 5 ve 4 puan artış gösteren acenteler ile internette yaşanmıştır. Bu artışta banka kökenli bir aracı kurumun şubelerini kapatıp, yatırımcılarını bu alternatif kanallara yönlendirmesinin etkisi bulunmaktadır.

Diğer departmanların aksine yurtdışı pazarlama departmanı ve aracı kurumların kendi hesaplarına yaptıkları işlemleri gösteren kurum portföyünde, işlem hacimleri nominal olarak gerilemiştir. Daha önceden bahsedilen yurtdışı yatırımcıların payı ile yurtdışı pazarlama departmanlarının payı arasındaki fark, bazı yabancı yatırımcıların yurtiçi pazarlama, acente, internet gibi diğer aracı kurum departmanlarını kullanarak işlem yaptığına işaret etmektedir. Bu sebeple yurtdışı yatırımcıların payı %14.5 iken, yurtdışı pazarlama departmanının payı %13.8'de kalmıştır.

SABİT GETİRİLİ MENKUL KIYMET PİYASASI FAALİYETLERİ

Sabit getirili menkul kıymet (SGMK) işlemleri hem aracı kurumlar hem de bankalar tarafından yapılmaktadır. Bu bölümdeki veriler, İMKB tahvil ve bono piyasasındaki işlemlerle, tescil işlemlerinin toplamından oluşmaktadır. Merkez Bankası ve Takasbank'a ait işlemler toplama dahil edilmemiştir.

SGMK işlemlerinde bankaların ağırlığı devam etmektedir. Devlet iç borçlanma senetlerinde (DİBS) bankaların işlem hacmi 2008/06 dönemine kıyasla %16 artmış ve 562 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bankaların toplam içindeki payı ise bir önceki yıla kıyasla değişmeyerek %89 civarında kalmıştır. 2008 Hazi-

Aracı Kuruluşların SGMK İşlem Hacmi (Milyar TL)					
	Hacim			Pay	
	2008/06	2009/06	Değişim	2008/06	2009/06
Kesin Alım-Satım					
Banka	483	562	16.3%	88.1%	88.5%
Aracı Kurum	65	73	11.8%	11.9%	11.5%
Toplam KAS	548	634	15.8%	100.0%	100.0%
Repo-Ters Repo					
Banka	2,357	2,286	-3.0%	80.9%	81.3%
Aracı Kurum	556	525	-5.5%	19.1%	18.7%
Toplam Repo	2,913	2,811	-3.5%	100.0%	100.0%

Kaynak: İMKB

Aracı Kurumların Yatırımcı Bazında Kesin Alım-Satım İşlem Hacmi		
	2008/06	2009/06
Yurtiçi Yatırımcı	94.5%	93.6%
Bireysel	6.3%	10.3%
Kurumlar	35.5%	24.7%
Kurumsal	52.7%	58.5%
Yurtdışı Yatırımcı	5.5%	6.4%
Bireysel	0.2%	0.1%
Kurumlar	5.2%	6.3%
Kurumsal	0.1%	0.0%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Aracı Kurumların Yatırımcı Bazında Repo-Ters Repo İşlem Hacmi		
	2008/06	2009/06
Yurtiçi Yatırımcı	99.6%	98.0%
Bireysel	12.5%	12.2%
Kurumlar	6.0%	4.3%
Kurumsal	81.1%	81.5%
Yurtdışı Yatırımcı	0.4%	2.0%
Bireysel	0.1%	0.2%
Kurumlar	0.2%	1.8%
Kurumsal	0.0%	0.1%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

ran dönemine kıyasla bankaların repo-ters repo işlem hacimleri %3 gerilerken, aracı kurumların hacmi %5 düşmüştür. Sonuçta bankaların işlem hacmi bir önceki yıl olduğu gibi aracı kurumların hacminin dört katından fazladır.

Karşılaştırılan dönemlerde aracı kurumların SGMK işlem hacimleri de bankalar ile benzer hareket etmiştir. Aracı kurumların DİBS kesin alım-satım işlem hacimleri %12 artarak 73 milyar TL'ye ulaşırken, repo-ters repo işlem hacimleri %5 gerileyerek 525 milyar TL'ye inmiştir.

Aşağıdaki tablolar yalnızca aracı kurumların SGMK işlem hacimlerinin dağılımını içermektedir. Bankalara ait veriler bu bölümde yer almamaktadır.

Yatırımcı bazında kesin alım-satım işlem hacminde yılın ilk yarısında önceki yıla göre yabancı yatırımcılar arasında önemli bir değişim olmamıştır. Kesin alım-satım işlemleri ağırlıklı yerli kurumlar ve kurumsal yatırımcılar tarafından yapılmıştır. Yerli birey-

sel yatırımcılar toplam içinde %10 paya sahipken, ilgili dönemde yapılan işlemlerin %35'i kamu kökenli bir aracı kuruma aittir. Diğer taraftan yerli kurumsal yatırımcılar da toplam içindeki paylarını 6 puan artırarak %59'a ulaşmıştır. Bu işlemlerin %27'si banka kökenli bir aracı kurum üzerinden yapılmıştır.

Yabancı yatırımcıların toplam içindeki dağılımda payları %6'da kalmıştır. Ancak bu yatırımcı türünde en dikkat çeken nokta yabancı kurumlardaki yaklaşık 1 puanlık artıştır. Bu artış, yabancı kökenli bir aracı kurumun işlemlerini yansıtmaktadır.

Aracı kurumların DİBS kesin alım-satım işlemleri departman bazında değerlendirildiğinde, yurtiçi pazarlama departmanının payının, bireysel yatırımcıların işlem hacimlerine paralel olarak 7 puan artarak %35'e yükseldiği görülmektedir. Diğer taraftan yerli kurumsal yatırımcılar içinde yer alan yatırım fonları-

Aracı Kurumların Departman Bazında Kesin Alım-Satım İşlem Hacmi		
	2008/06	2009/06
Yurtiçi Pazarlama	28.5%	34.9%
Şubeler	1.6%	1.7%
Acenteler	4.5%	1.5%
İrtibat Bürosu	0.0%	0.0%
İnternet	0.0%	0.0%
Çağrı Merkezi	0.1%	0.1%
Yatırım Fonları	24.8%	29.5%
Portföy Yönetimi	3.0%	3.1%
Kurum Portföyü	32.2%	22.8%
Yurtdışı Pazarlama	5.3%	6.3%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Aracı Kurumların Departman Bazında Repo-Ters Repo İşlem Hacmi		
	2008/06	2009/06
Yurtiçi Pazarlama	66.8%	61.5%
Şubeler	3.8%	3.6%
Acenteler	1.6%	1.5%
İrtibat Bürosu	0.1%	0.1%
İnternet	0.1%	0.1%
Çağrı Merkezi	0.1%	0.0%
Yatırım Fonları	22.4%	27.3%
Portföy Yönetimi	0.6%	0.6%
Kurum Portföyü	4.3%	3.4%
Yurtdışı Pazarlama	0.2%	1.8%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

nın payı 2008'in ilk yarısına göre artış göstererek %29'a çıkmıştır. Kurum portföyünün payı ise düşüş göstermiş ve %23'e inmiştir.

Nominal bazda yerli yatırımcıların işlem hacminin gerilemesine bağlı olarak, repo-ters repo işlem hacminde yabancı yatırımcıların payı artmıştır. Yerli yatırımcılar toplamda 2 puanlık pay kaybederken, kurumsal yatırımcılar 2008'in eş döneminde olduğu gibi %82 ile en büyük paya sahiptir. Bu yatırımcı türünde işlem hacminin %46'sı banka kökenli bir aracı kurumun müşterileri olan emeklilik ve yatırım fonlarının işlem hacimlerinden kaynaklanmaktadır.

Yerli yatırımcıların işlem hacmi paylarındaki gerilemenin yanında, kesin alım-satım işlemlerinde bahsedilen yabancı aracı kurumun işlemleri, bu kategorinin toplam içindeki payının %2'ye yükselmesine neden olmuştur.

Repo-ters repo işlem hacimleri departman bazında incelendiğinde, en dikkat çekici sonuç Haziran 2008 sonu itibarıyla %67 paya sahip olan yurtiçi pazarlama departmanının 2009 yılında 5 puan kaybetmesidir. Diğer taraftan, yatırım fonları ve yurtdışı pazarlama departmanlarının payları ise daha önce bahsedilen sebeplerden dolayı artış göstermiştir.

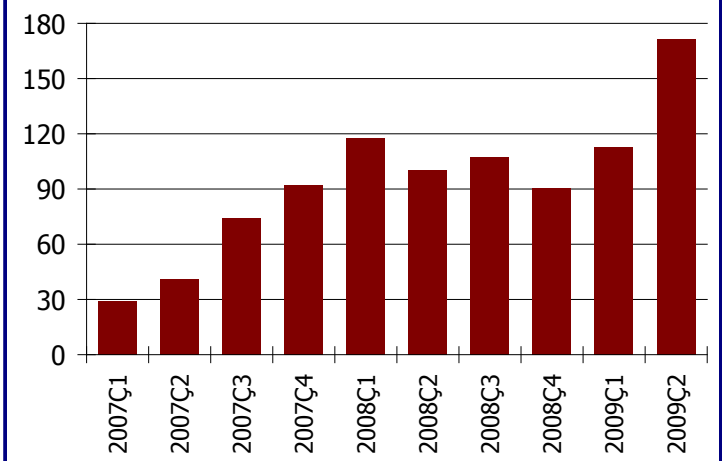
VADELİ İŞLEM VE OPSİYON BORSASI (VOB) FAALİYETLERİ

2005 yılında faaliyete geçen VOB'un işlem hacimleri izleyen dönemlerde hızlı bir büyüme yaşamıştır. Ancak 2009/03 döneminde, krizle birlikte ilk defa işlem hacminde gerileme yaşanmış ve 113 milyar TL'ye inmişti. İkinci çeyrekte toparlanmaya başlayan işlem hacmi, 172 milyar TL ile çeyrek bazında borsa tarihinin en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

Sonuçta, ilk yarı itibarıyla işlem hacmi 2008'e göre %30 artarak 284 milyar TL'ye yükselmiştir. SGMK işlemlerinde olduğu gibi VOB işlemleri, hem aracı kurum hem de bankalar tarafından yapılmaktadır.

2009'un ilk yarısında bankaların VOB

Aracı Kuruluşların VOB İşlem Hacmi (Myr. TL)

Kaynak: VOB

işlem hacmindeki artış dikkat çekicidir. Bankaların işlem hacmi %91 artış gösterirken, toplam içindeki payları da %13'e ulaşmıştır. Diğer taraftan aracı kurumların işlem hacmi ise yalnızca %25 artmıştır. Yine de aracı kurumların VOB işlem hacmi bankaların 7 katı kadardır.

Aracı kurumların VOB işlem hacimleri yatırımcı bazında incelendiğinde işlemlerin ağırlıklı olarak yerli bireysel yatırımcılar ile kurumlar tarafından yapıldığı görülmektedir. 2009/06 itibarıyla yerli bireysel yatırımcıların işlem hacmi payları 14 puan artışla %76'ya çıkmıştır. Diğer taraftan, yerli kurumların işlem hacminde nominal olarak artış yaşanmış, ancak toplam içindeki payları 3 puan gerilemiştir.

Yabancı yatırımcıların payı da 2008'in aynı dönemine göre düşüş göstermiş, düşüş özellikle yabancı kurumsal yatırımcılarda yaşanmıştır. Bu yatırımcıların payı 2008 Haziran sonunda %14 iken, 2009'da %4'e kadar inmiştir.

VOB işlem hacimleri departman bazında incelendiğinde karşılaştırılan iki dönem arasında önemli de-

Aracı Kuruluşların VOB İşlem Hacmi (Myr. TL)

	Hacim			Pay	
	2008/06	2009/06	Değişim	2008/06	2009/06
Banka	19.2	36.8	91.4%	8.8%	12.9%
Aracı Kurum	198.8	247.5	24.5%	91.2%	87.1%
Toplam	218.0	284.3	30.4%	100.0%	100.0%

Kaynak: VOB

Aracı Kurumların Yatırımcı Bazında VOB İşlem Hacmi		
	2008/06	2009/06
Yurtiçi Yatırımcı	80.3%	91.3%
Bireysel	62.2%	76.2%
Kurumlar	16.0%	13.4%
Kurumsal	2.1%	1.7%
Yurtdışı Yatırımcı	19.7%	8.7%
Bireysel	0.0%	0.3%
Kurumlar	5.9%	4.4%
Kurumsal	13.8%	4.0%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Aracı Kurumların Departman Bazında VOB İşlem Hacmi		
	2008/06	2009/06
Yurtiçi Pazarlama	19.0%	26.2%
Şubeler	20.9%	13.5%
Acenteler	4.9%	5.7%
İrtibat Bürosu	2.4%	4.8%
İnternet	17.1%	28.7%
Çağrı Merkezi	0.2%	0.3%
Yatırım Fonları	0.7%	0.7%
Portföy Yönetimi	0.8%	0.7%
Kurum Portföyü	15.1%	11.2%
Yurtdışı Pazarlama	19.0%	8.2%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

ğişimler yaşanmıştır. Yurtiçi pazarlama departmanının payı, yerli bireysel yatırımcılara paralel şekilde 2009'un ilk yarısında 7 puan artış göstermiş ve %26'ya çıkmıştır. Bu işlem hacminin beşte biri ise tek bir kurum tarafından yapılmıştır.

Diğer taraftan şubelerin işlem hacmi payı 8 puan gerilemiştir. Banka kökenli bir aracı kurumun şubelerini kapatması ve yabancı bir aracı kurumun faaliyetlerinin durdurulması, şubelerin işlem hacmi payının gerilemesinde etkili

olmuştur. Acente ve irtibat bürolarının işlem hacmi payı ise toplamda %11'e ulaşmıştır. İnternet işlemlerinin payı, bu dönem itibariyle 12 puan artarak %29'a ulaşmıştır. İnternette hizmet veren üç yerli kurum, toplam internet işlem hacminin %51'ini gerçekleştirmiştir.

Nominal gerilemenin yanında diğer departmanların hacminin artması, kurum portföyünde gerilemeye sebep olmuştur.

YATIRIM BANKACILIĞI FAALİYETLERİ

Bu bölümde aracı kurumların kurumsal finansman departmanları tarafından yapılan projeler değerlendirilmektedir. Krizin etkisiyle bazı kurumsal finansman faaliyetlerinde yavaşlama yaşanırken, özellikle içinde bulunulan dönem itibariyle sermaye artırımı ve temettü dağıtımı projelerinde yoğunlaşma mevcuttur.

Sektör geneline bakıldığında, 283 kurumsal finansman projesi ile yıla başlayan aracı kurumlar, 2009'un ilk yarısında 125 yeni sözleşme daha yapmıştır. Diğer taraftan 95 proje aynı dönemde tamamlanırken, 51 sözleşmenin süresi dolmuş, 3 proje ise feshedilmiştir. Sonuç olarak dönem sonu itibariyle sektörde 259 proje bir sonraki döneme devredilmiştir.

Halka arz projelerinde bir önceki yıldan devreden 9 proje bulunurken, 3 sözleşme ise 2009 içinde yapıl-

Kurumsal Finansman Faaliyetleri (Proje Sayıları)							
	2008/06	2009/06					
	Tamam- lanan	Dönem Başı	Yeni Sözleşme	Tamam- lanan	Süresi Dolan	Fesih Edilen	Dönem Sonu
Birincil Halka Arz	2	9	3	1	1	0	10
İkincil Halka Arz	0	0	0	0	0	0	0
SAB-Alış	9	15	7	1	2	1	18
SAB-Satış	14	98	22	2	30	1	87
Finansal Ortaklık	0	14	7	0	11	0	10
Özelleştirme-Alış	2	2	1	0	0	0	3
Özelleştirme-Satış	1	4	2	1	0	0	5
Sermaye Artırımı	11	59	28	35	0	0	52
Temettü Dağıtımı	13	52	27	38	0	0	41
Diğer Danışmanlık	14	30	28	17	7	1	33
Toplam	66	283	125	95	51	3	259

Kaynak: TSPAKB

miştir. İlk yarı yıl içinde halka açık olup borsaya kote olmayan Birko Birleşik Koyunlular Mensucat Ticaret ve Sanayi A.Ş. halka arz edilmeksizin İMKB’de işlem görmeye başlamıştır. Tanım olarak halka arz olmamakla beraber, prosedürleri açısından halka arzla aynı yapıda olduğu için bu işlem tabloda yer almıştır. Diğer taraftan, yine aynı dönemde bir borsa yatırım fonu İMKB’de işlem görmeye başlamıştır. Ancak bu borsa yatırım fonu herhangi bir aracı kurum vasıtasıyla halka arz edilmeksizin işlem görmeye başladığı için Kurumsal Finansman Faaliyetleri tablosunda yer almamaktadır. Süresi dolan bir projeyle beraber, bir sonraki döneme devreden halka arz projesi sayısı 10’dur.

Dönem başında sektörün elinde satış tarafındaki şirket satın alma/birleşme (SAB) sözleşmesi sayısı 98 iken, dönem içinde 22 sözleşme daha yapılmıştır. İlk yarı yılda sadece iki proje tamamlanabilirken, 30 projenin ise süresi dolmuştur. Süresi dolan bu projeler ağırlıklı olarak bir aracı kurumun kurumsal finansman faaliyetlerini, kendi grubu bünyesindeki başka bir aracı kuruma devretmesinden kaynaklanmaktadır. Sektör, bir sonraki döneme 87 SAB-satış ve 18 SAB-alış sözleşmesi devretmiştir.

Finansal ortaklık projelerinde ise ağırlıklı olarak az önce bahsedilen aracı kurumun sahip olduğu projelerin tamamının süresi dolmuştur. Sonuçta, sektörde 10 proje ise bir sonraki döneme devretmiştir.

Özelleştirme projelerinde önemli bir değişim olmamıştır. Toplamda 3 yeni proje yapılırken, 1 satış projesi tamamlanabilmiştir. Bir sonraki döneme ise toplam 8 proje devredilmiştir.

Sermaye artırımları ve temettü dağıtım sözleşmeleri aracı kurumların yoğun olarak çalıştığı işlemlerdendir. Özellikle içinde bulunulan dönem itibarıyla sermaye artırımları ve temettü dağıtımlarının yapılması bu dönemde tamamlanan işlem sayılarının

yüksek olmasına sebep olmuştur. Bir aracı kurum, özellikle bağlı olduğu gruptaki şirketlerin sermaye artırımları ve temettü dağıtım projelerini yaptığı için sırasıyla 19 ve 26 projeyi tek başına tamamlamıştır. Dönem sonunda devreden işlem sayısı ise sırasıyla 52 ve 41’dir.

Dönem başından devreden ve değerlendirme, birleşme fizibilite analizi gibi işlemleri kapsayan diğer danışmanlık sözleşmelerinin sayısı 30 iken, ilk altı ay içinde 28 yeni sözleşme daha yapılmıştır. Aynı dönem içinde tamamlanan 17 projenin 7’si ise bir aracı kurumun ağırlıklı olarak bağlı olduğu gruptaki projelerini kapsamaktadır. Dönem sonu itibarıyla devreden proje sayısı ise 33’tür.

PORTFÖY YÖNETİMİ FAALİYETLERİ

Aracı kurumların bir diğer faaliyet alanı portföy yönetimidir. Aracı kurumlardan toplanan veriler ile oluşturulan bu bölümdeki tablolar değerlendirilirken, bir yatırımcının birden fazla aracı kurumda portföy yönetim hesabı olabileceği göz önünde tutulmalıdır.

Haziran 2009 itibarıyla bir önceki yılın eş dönemi-

Aracı Kurumlarda Portföy Yönetimi Faaliyetleri			
	2008/06	2009/06	Değ.
Aracı Kurum Sayısı	40	35	-12.5%
Portföy Yönetimindeki Yatırımcı Sayısı	650	1,003	54.3%
Bireysel Yatırımcı Sayısı	513	863	68.2%
A Tipi Yatırım Fonu Sayısı	44	43	-2.3%
B Tipi Yatırım Fonu Sayısı	59	63	6.8%
Diğer Kurumsal Yatırımcı Sayısı	15	11	-26.7%
Diğer Kurum Sayısı	19	23	21.1%
Yönetilen Portföy Büyüklüğü (Mn. TL)	3,092	3,900	26.2%
Bireysel Yatırımcı Portföy Büyüklüğü	127	191	50.2%
A Tipi Yatırım Fonu Portföy Büyüklüğü	119	95	-20.2%
B Tipi Yatırım Fonu Portföy Büyüklüğü	2,440	2,951	20.9%
Diğer Kurumsal Yatırımcı Portföy Büyüklüğü	105	291	176.8%
Diğer Kurum Portföy Büyüklüğü	300	371	23.9%
Ortalama Portföy Büyüklüğü (Mn. TL)	4.8	3.9	-18.2%
Bireysel Yatırımcı Portföy Büyüklüğü	0.2	0.2	-10.7%
A Tipi Yatırım Fonu Portföy Büyüklüğü	2.7	2.2	-18.3%
B Tipi Yatırım Fonu Portföy Büyüklüğü	41.4	46.8	13.3%
Diğer Kurumsal Yatırımcı Portföy Büyüklüğü	7.0	26.5	277.5%
Diğer Kurum Portföy Büyüklüğü	15.8	16.1	2.4%

Kaynak: TSPAKB

Portföy Yönetim Şirketleri	2008/06	2009/06	Değ.
Portföy Yönetim Şirketi Sayısı	21	23	9.5%
Portföy Yönetimindeki Yatırımcı Sayısı	2,339	1,114	-52.4%
Bireysel	1,857	657	-64.6%
Kurumsal-Tüzel	482	457	-5.2%
Yönetilen Portföy Büyüklüğü (Mn. TL)	30,379	36,880	21.4%
Bireysel	747	541	-27.5%
Kurumsal-Tüzel	29,633	36,339	22.6%
Ortalama Portföy Büyüklüğü (Mn. TL)	13	33	154.9%
Bireysel	0	1	104.8%
Kurumsal-Tüzel	61	80	29.3%

Kaynak: SPK

yüküğü %21 artarak 3 milyar TL'ye yaklaşmıştır.

Dikkat çeken bir diğer nokta portföy yönetimine dahil diğer kurumsal yatırımcılarda yaşanmaktadır. Yatırımcı sayısındaki 4 adetlik gerilemeye karşın, portföy büyüklüğü yaklaşık 3 kat artarak 291 milyon TL'ye yükselmiştir. Bu portföy büyüklüğünün %86'sı banka kökenli bir aracı kuruma aittir.

ne göre portföy yönetimi hizmeti veren aracı kurum sayısı 5 adet gerileyerek 35'e inmiştir. İlgili dönem içinde 3 aracı kurum ilk defa portföy yönetim hizmetine başlarken, 3 aracı kurumun faaliyeti olmamış, 5 aracı kurum ise yetki belgesi iptali sebebiyle faaliyette bulunmamıştır. Diğer taraftan, portföy yönetimi yapan aracı kurum sayısının gerilemesine karşın, portföy yönetimi faaliyetinden faydalanan yatırımcı sayısı ve yönetilen portföy büyüklüğü 2008/06 dönemine göre artmıştır.

Portföy yönetimi hizmetinden faydalanan bireysel yatırımcı sayısı 513'ten 863'e çıkarken, yönetilen portföy büyüklüğü %50 artarak 191 milyon TL'ye yükselmiştir. A tipi yatırım fonlarında ise faaliyetleri geçici durdurulan iki aracı kurumun portföy yönetimi yetkilerinin iptali sebebiyle toplam 3 yatırım fonu azalırken, bir aracı kurum 2 fonunu portföy yönetim şirketine devretmiş, bir kurum ise yine portföy yönetimi yetki belgesi iptali sebebiyle yatırım fonunun yönetimini başka bir aracı kuruma devretmiştir. Diğer taraftan 3 aracı kurum ise toplamda 5 yeni A tipi yatırım fonu kurmuştur. Sonuç olarak yatırım fonu sayısı 2008/06 dönemine göre bir adet azalırken, yönetilen portföy büyüklüğü de %20 azalarak 95 milyon TL'ye inmiştir.

B tipi yatırım fonlarında, daha önceden bahsedilen, faaliyetleri durdurulan iki aracı kurum sebebiyle toplamda 3 yatırım fonu azalırken, bir aracı kurum ise 1 fonunu portföy yönetim şirketine devretmiştir. Diğer taraftan 5 aracı kurum ise bu dönem içinde 8 yeni yatırım fonu kurmuştur. Sonuç olarak toplamda B tipi yatırım fonu sayısı 4 adet artarken, portföy bü-

Aracı kurumlar gibi portföy yönetim şirketleri de yatırımcılara portföy yönetim hizmeti sunmaktadır. SPK verilerine göre Haziran 2009 itibarıyla 23 portföy yönetim şirketinin 21'inde hizmet verilmiştir. Bu şirketlerden hizmet alan yatırımcı sayısı %52 düşerken, düşüş özellikle bireysel yatırımcı sayısında yaşanmıştır. Bireysel yatırımcı sayısı bir önceki yılın Haziran sonuna göre üçte iki azalarak 657'ye inmiştir. Düşüş bir portföy yönetim şirketinin verilerini güncelleme-sinden kaynaklanmaktadır. Yatırım fonları, yatırım

ortaklıkları, emeklilik yatırım fonları, sigorta şirketleri ve diğer tüzel şirketlerden oluşan kurumsal-tüzel yatırımcı sayısı ise 25 azalarak 457'ye inmiştir.

Bireysel yatırımcıların yönetilen portföy büyüklüğü %28 gerilemiş, 541 milyon TL olmuştur. Diğer taraftan kurumsal-tüzel sınıfındaki yatırımcıların portföyleri ise bir önceki yıla kıyasla %23 artarak 36 milyar TL'yi aşmıştır. Bu gruptaki yatırımcı sayısındaki hafif azalışa karşın portföy büyüklüğünün artması, ortalama portföy büyüklüğünü %29 artırarak 80 milyon TL'ye ulaştırmıştır.

KREDİLİ İŞLEMLER

Kredili İşlemler	2008/06	2009/06	Değ.
Sözleşmeli Yatırımcı Sayısı	51,227	49,463	-3%
Kredi Kul. Yatırımcı Sayısı	10,122	8,663	-14%
Kredi Bakiyesi (Bin TL)	431,195	292,326	-32%
Kişi Başına Kredi (Bin TL)	43	34	-21%

Kaynak: TSPAKB

Kredili işlemlere ilişkin veriler incelenirken, portföy yönetim faaliyetlerinde olduğu gibi, bir yatırımcının birden fazla kurumda hesabı olabileceği göz önünde tutulmalıdır. 2009/06 dönemi itibarıyla kredili işlem faaliyetleri nispeten olumsuz beklentilerle 2008/06 sonuna göre %32 gerilemiştir.

2009'un ilk yarısının sonunda aracı kurumlarda kredili işlem sözleşmesi bulunan yatırımcı sayısı %3 gerileyerek 49.500'e inmiştir. Sözleşmesi olan bu yatırımcıların ancak altıda biri, 8.700 kişi kredi kullanmıştır. Bununla beraber, kullanılan kredi bakiyesi ise 2008/06 sonuna göre %32 düşerek 292 milyon TL'ye inmiştir. Böylece kişi başına kullanılan kredi bakiyesi Haziran 2008'de 43.000 TL seviyesindeyken, Haziran 2009'da 34.000 TL'ye inmiştir.

ŞUBE AĞI

Haziran 2009 sonunda aracı kurumların yatırımcılara ulaşmakta kullandıkları merkez dışı örgütlerin sayısı toplamda 246 adet artarak 5.903'e ulaşmıştır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta, aracı kurumların doğrudan sahip oldukları şube ve irtibat bürosu sayıları azalırken, genellikle banka şubelerini

Erişim Ağı	2008/06	2009/06	Adet Değ.
Şube	199	157	-42
İrtibat Bürosu	54	40	-14
Acente Şubesi	5,404	5,706	302
Toplam	5,657	5,903	246

Kaynak: TSPAKB

ifade eden acente sayısının artmasıdır. Acente sayısı karşılaştırılan iki dönem arasında 302 adet artarak 5.706'ya ulaşmıştır. Acente sayısı ağırlıklı olarak banka kökenli aracı kurumların bağlı bulundukları bankanın şube sayısındaki artıştan kaynaklanmaktadır.

Haziran 2009 sonunda şubesi bulunan aracı kurum sayısı dört adet azalarak 34'e inmiştir. Bu aracı kurumlardan ikisinin faaliyeti geçici olarak durdurulurken, bir banka kökenli kurum şubelerini kapatarak acenteler üzerinden işlem yapmaya yoğunlaşmış, bir kurumun faaliyetleri ise tamamen durdurulmuştur. İrtibat bürosu bulunan aracı kurumlardan 4 tanesi irtibat bürosunu kapatırken, bir kurum aynı dönem içinde bir irtibat bürosu açmıştır. Diğer taraftan banka kökenli bir aracı kurum bağlı olduğu banka ile acentelik sözleşmesini iptal ederken, başka bir banka kökenli aracı kurum ise yeni acentelik sözleşmesi imzalamıştır. Sonuç olarak acentesi bulunan aracı kurum sayısı 2008/06'da olduğu gibi 23'te kalmıştır.

Aracı Kurum Sayısı	2008/06	2009/06
Şubesi Olan	38	34
İrtibat Bürosu Olan	24	21
Acentesi Olan	23	23

Kaynak: TSPAKB

İNTERNET İŞLEMLERİ

İşlem hacimleri bölümünde de bahsedildiği üzere, internet üzerinden alım-satım işlemleri, toplam işlem hacimleri içinde önemli boyutlara ulaşmıştır. Bu sonuçta bazı aracı kurumların fiziki hizmet alanlarını kapatarak yatırımcıları internete yönlendirmesi etkili olmuştur.

2008 ve 2009 Haziran dönemleri itibarıyla internet üzerinden hizmet veren aracı kurum sayısı iki adet artarken, altı aracı kurum bu kanal üzerinden hizmet vermemiştir. Hizmet vermeyen bu aracı kurumlar-

İnternet İşlemleri			
	2008/06	2009/06	Değ.
Aracı Kurum Sayısı	67	63	-6%
Hisse Senedi			
İşlem Yapan Yatırımcı Sayısı	135,566	183,827	36%
İşlem Sayısı	9,018,445	13,548,741	50%
Hacim (Mn. TL)	32,369	52,271	61%
DİBS Kesin Alım-Satım			
İşlem Yapan Yatırımcı Sayısı	383	279	-27%
İşlem Sayısı	1,398	1,541	10%
Hacim (Mn. TL)	10	9	-10%
Vadeli İşlem ve Opsiyon			
İşlem Yapan Yatırımcı Sayısı	3,756	5,281	41%
İşlem Sayısı	1,273,819	2,889,040	127%
Hacim (Mn. TL)	33,889	70,733	109%
Kaynak: TSPAKB			

dan üçünün faaliyetleri durdurulmuş, bir tanesi ise kapanmıştır. Diğer iki aracı kurumdan bir tanesi internet üzerinden hizmet vermeyi durdururken, diğerinin 2008 Haziran sonu itibariyle çok küçük olan işlem hacmi bu dönem olmamıştır. Sonuç olarak toplam 4 adet azalan aracı kurum sayısı ile, Haziran 2009 itibariyle 63 aracı kurum internet üzerinden hizmet vermiştir.

İnternet üzerinden 62 aracı kurum hisse senedi işlemleri için hizmet sunarken, 12 aracı kurum DİBS kesin alım-satım işlemleri, 34 aracı kurum ise vadeli işlemler için internet kanalını yatırımcıların hizmetine sunmuştur. Bu bölümdeki veriler incelenirken bir yatırımcının birden fazla aracı kurumda işlem yapabileceği hususu göz önünde tutulmalıdır.

İnternet üzerinden yapılan hisse senedi işlemlerine bakıldığında önemli büyümeler göze çarpmaktadır. İşlem yapan yatırımcı sayısı 184.000'e yaklaşırken, işlem sayısı adet bazında 1,5 kat artarak 13,5 milyon olmuştur. İşlem hacmi ise 2008'in eş dönemine göre %61 artarak, 2008 yılı toplamına (62 milyar TL) yaklaşmış, 52 milyar TL'ye ulaşmıştır. İşlemlerin %31'i üç banka kökenli aracı kurum tarafından yapılmıştır.

Hayli sınırlı olan internet üzerinden yapılan DİBS kesin alım-satım işlemleri, hem yatırımcı hem de işlem hacmi anlamında gerilemiştir. İşlem yapan yatırımcı sayısı 279'a düşerken, toplam işlem hacmi

de 9 milyon TL'ye inmiştir.

İnternet üzerinden vadeli işlemler yoğun bir ilgi ile karşılanmaya devam etmiştir. Her ne kadar ilk yarıyıldan işlem yapan yatırımcı sayısı 2008'e göre 1.525 adet artmış olsa da, gerçekleşen işlem hacmi iki katın üzerinde artarak 71 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bu işlem hacmi 2008 yıl sonu rakamına (73 milyar TL) hayli yaklaşmıştır. Artışta, ilk defa bu dönem işlemlere başlayan dokuz aracı kurumun katkısı bulunmaktadır. Diğer taraftan, ikisi banka kökenli 4 aracı kurumun toplam işlem hacmindeki payı ise %61'dir.

ÇAĞRI MERKEZİ İŞLEMLERİ

2009 Haziran dönemi itibariye banka kökenli bir aracı kurumun çağrı merkezi faaliyetlerine başlaması sonucu, toplamda 13 aracı kurum bu kanal ile yatırımcılara hizmet vermiştir. Aslında banka kökenli başka bir aracı kurumun çağrı merkezi faaliyetlerinde bulunmasına karşın, bu verileri Birliğimize sunamaması sebebiyle çağrı merkezi faaliyetinde bulunan aracı kurum sayısının 14 olduğunu söyleyebiliriz. İnternet işlemlerinde olduğu gibi çağrı merkezi işlemlerinde de bir yatırımcının birden fazla kurumda hesabı olabilmekte ve çağrı merkezini kullanabilmektedir.

2009'un ilk yarısında 13 kurumun tamamı çağrı merkezi kanalıyla hisse senedi işlemi yaptırmıştır. Bu ka-

Çağrı Merkezi İşlemleri			
	2008/06	2009/06	Değ.
Aracı Kurum Sayısı	12	13	8%
Hisse Senedi			
İşlem Yapan Yatırımcı Sayısı	13,488	14,573	8%
İşlem Sayısı	190,199	232,195	22%
Hacim (Mn. TL)	1,339	1,744	30%
DİBS Kesin Alım-Satım			
İşlem Yapan Yatırımcı Sayısı	231	188	-19%
İşlem Sayısı	631	555	-12%
Hacim (Mn. TL)	37	56	53%
Vadeli İşlem ve Opsiyon			
İşlem Yapan Yatırımcı Sayısı	431	523	21%
İşlem Sayısı	10,938	19,560	79%
Hacim (Mn. TL)	468	859	83%
Kaynak: TSPAKB			

nalı kullanarak işlem yapan yatırımcı sayısı 2008'in ilk yarısına kıyasla %8 artmış ve 14.573'e ulaşmıştır. İşlem hacmi ise aynı dönemlerin karşılaştırılmasında %30 artarak 2 milyar TL'ye yaklaşmıştır.

DİBS işlemleri yine sınırlı kalmakla beraber, yatırımcı sayısı 2008'in eş dönemine kıyasla gerilemiş, işlem hacmi ise yaklaşık iki kat artarak 56 milyon TL'ye ulaşmıştır.

Vadeli işlemler için çağrı merkezini kullanan yatırımcı sayısı 2009 Haziran sonu itibariyle 523'e ulaşırken, işlem hacmi yaklaşık iki kat artarak 859 milyon TL'ye ulaşmıştır.

Alternatif işlem kanalları karşılaştırıldığında, internet hacimlerinin çağrı merkezine kıyasla hayli yüksek bir boyuta ulaştığı görülmektedir. Ocak-Haziran 2009 döneminde internetten yapılan hisse senedi ve vadeli işlemlerin hacimleri, çağrı merkezinden gerçekleştirilen hacmin sırasıyla 30 ve 82 katı kadardır.

ÇALIŞAN PROFİLİ

2008 yılının ilk yarısı itibariyle sektördeki çalışan sayısı 5.642 iken, yaşanan küresel finansal krizin de etkisiyle bu sayı 2009/06 dönemi itibariyle 947 kişi azalarak 4.695'e kadar inmiştir. Krizle beraber aracı kurum sektörü faaliyetlerinde yaşanan daralmaya bağlı olarak, kurumların şube ve irtibat bürolarını kapatmaları ve bazı aracı kurumların faaliyetlerinin durdurulması, çalışan sayılarının azalmasının başlıca sebepleridir. Kurum başına ortalama çalışan sayısı ise 2008'in ilk yarısına kıyasla 3 adet azalarak 55'e inmiştir.

Aracı Kurumların Toplam Çalışan Sayısı			
	2008/06	2008/12	2009/06
Toplam	5,642	5,102	4,695

Kaynak: TSPAKB

Çalışanların Departman Dağılımı

Çalışan sayısının 1.000'e yakın azaldığı bu dönemde, departman dağılımı tablosunda önemli değişimler olmamıştır.

Aracı kurumlarda çalışanlar ağırlıklı olarak merkez dışı örgütlerde istihdam edilmektedir. Merkez dışı

Çalışanların Departman Dağılımı		
	2008/06	2009/06
Merkez Dışı Örgütler	28.9%	28.7%
Şube	18.1%	18.8%
Acente	7.6%	7.4%
İrtibat Bürosu	3.3%	2.5%
Mali ve İdari İşler	16.0%	16.5%
Broker	9.0%	7.3%
Dealer	9.2%	8.3%
Yurtiçi Satış (Merkez)	5.8%	6.0%
Araştırma	4.4%	4.5%
İç Denetim-Teftiş	3.1%	3.3%
Hazine	2.4%	2.5%
Bilgi İşlem	3.2%	3.6%
Kurumsal Finansman	2.9%	2.8%
Portföy Yönetimi	1.2%	1.3%
Yurtdışı Satış	2.6%	3.1%
İnsan Kaynakları	1.2%	1.2%
Diğer	10.0%	10.8%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

örgütlerde çalışanlar toplam çalışanların %29'unu oluştururken, yoğunluk şubelerdedir. Şube sayısındaki azalışın da etkisiyle merkez dışı örgütlerde en fazla çalışan çıkışı (137) şubelerde yaşanmıştır. Diğer taraftan irtibat bürosu sayısındaki azalışla beraber, çalışan sayısı %36 düşmüştür. Sonuçta diğer departmanlardaki düşüşe bağlı olarak, bu departmanın toplam içindeki payında önemli bir değişim yaşanmamıştır.

Merkez dışı örgütlerin ardından en yüksek düşüş broker ve dealer kadrolarında yaşanmıştır. 2008 Haziran itibariyle %9 civarında olan bu departmanların payları, 2009'da sırasıyla %7 ve %8'e gerilemiştir.

En fazla çalışanın çıktığı (125 kişi) bir başka departman olan mali ve idari işlerin toplam içindeki payında ufak bir artış yaşanmıştır. 2009/06 dönemi için veri temin eden 92 aracı kurumun 91'inde mali ve idari işler departmanı bulunurken, el değiştiren bir kurumda yeniden yapılanma çalışmaları devam ettiği için bu departman bulunmamaktadır.

Diğer taraftan yurtiçi satış departmanı çalışanlarının sayısı 44 kişi azalmış olsa da, toplam içindeki payı %6'da kalmıştır.

Tüm departmanlarda nominal olarak çalışan sayısı azalırken, yurtdışı satış departmanından çıkış sınırlı kaldığı için, payında ufak bir artış gerçekleşmiştir.

Çalışanların Eğitim Durumu

Çalışanların Eğitim Durumu	2008/06	2009/06
Yüksek Lisans	11.2%	12.3%
Lisans	57.6%	58.1%
Yükseköğretim	6.1%	5.8%
Lise	19.7%	18.6%
Ortaokul	2.2%	2.0%
İlkokul	3.2%	3.1%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

2009 Haziran sonu itibariyle çalışan sayısı gerilerken, çalışanların eğitim seviyesinin arttığı gözlenmektedir. Çalışanların dörtte üçü bir önceki yılda olduğu gibi bir yüksek öğrenim kurumundan mezun durumdadır. Çalışan sayısının yarısından fazlasının yer aldığı lisans grubunda %21 azalma yaşanmıştır. Buna rağmen bu eğitim seviyesindeki çalışanların payı %58'de kalmıştır. Yükseköğretim ve altı seviyelerden mezun çalışanların sayısındaki azalış, üniversite ve yüksek lisans mezunlarının toplam içindeki payını ufak seviyede artırmıştır.

Çalışanların Yaş Dağılımı

Çalışanların Yaş Dağılımı	2008/06	2009/06
18-25	6.8%	5.7%
26-30	20.2%	18.3%
31-35	28.5%	26.7%
36-40	25.3%	26.8%
41-45	11.9%	14.2%
46-50	4.7%	5.3%
51-55	1.7%	1.9%
56-60	0.4%	0.6%
61+	0.6%	0.5%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Aracı kurum çalışanları yaş dağılımı bazında incelendiğinde, 35 yaş ve altında çalışanların payının 2008'in ilk yarısına göre gerilediği görülmektedir. Bu grupta çalışanların toplam payı 5 puan düşerek %51'e inmiştir. Bu durum, hem mevcut çalışanların yaşlarının ilerlemesinden, hem de krizle beraber sektörden ayrılan çalışanların göreceli olarak daha genç olmasından kaynaklanmaktadır. Nominal olarak en fazla istihdam düşüşü 31-35 yaş aralığında gerçekleşmiştir.

35 yaş altında yaşanan düşüşe nazaran, 35 yaş üstündeki her yaş aralığında oransal bir büyüme göze

çarpılmaktadır. Nominal olarak sadece 56-60 yaş aralığında çalışan sayısı 4 kişi artmıştır.

Çalışanların İş Tecrübesi

Çalışanların İş Tecrübesi (Yıl)	2008/06	2009/06
0-2	9.6%	7.8%
2-5	13.3%	12.9%
5-10	24.9%	20.5%
10-15	28.1%	29.8%
15+	24.2%	29.0%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Aracı kurum sektörü çalışanları iş tecrübelerine göre değerlendirildiğinde yaş dağılımı tablosuna benzer bir yapı söz konusudur. Krizle beraber, genç ve göreceli olarak daha az iş deneyimine sa-

hip çalışanların istihdamı düşmüştür. 439 kişinin ayrıldığı 5-10 yıl aralığının toplam içindeki payı 4 puan düşerek %21'e inmiştir. Dikkat çekici bir diğer nokta ise sadece 5 kişinin ayrıldığı 15 yıl ve üzeri deneyime sahip çalışanların payının 5 puan artarak %29'a yükselmesidir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Aracı kurum sektörü işlem hacimlerinde, krizin ardından 2009'un ilk çeyreğinin aksine ikinci çeyreğinde bir toparlanmanın yaşandığı görülmektedir.

Hisse senedi işlem hacmi yılın ilk yarısında bir önceki yılın eş dönemine göre %16 artarak 409 milyar TL'ye yaklaşmıştır. Yerli yatırımcıların toplam işlem hacmi içindeki payları %86'ya yaklaşırken, yabancı yatırımcıların işlem hacmi payı ise bir önceki yıla göre yarı yarıya düşürerek %14'e inmiştir.

SGMK kesin alım-satım işlemlerinde %16 artış olurken, repo işlem hacimlerinde bir önceki yıla kıyasla %3 gerileme söz konusudur. Aracı kurumlarca gerçekleştirilen, repo-ters repo ve kesin alım-satım işlemlerinde yabancıların payında küçük bir artış mevcuttur.

Kurulduğu 2005 yılından itibaren hızlı bir büyüme sergileyen Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası faaliyetleri, 2009'un ilk çeyreğinde ilk defa gerilemişti. Yarı yıl itibariyle ise işlem hacmi tekrar artmış ve %30 büyüyerek 284 milyar TL'ye ulaşmıştır. Burada dikkat çeken nokta ise son dönemde bankaların işlem hac-

minin daha hızlı artmasıdır. Ancak, aracı kurumlar yine de toplam hacmin %87'sini gerçekleştirmiştir.

Krizin ardından yatırım bankacılığı faaliyetlerinde de bir hareketlenme yaşanmıştır. Toplamda 95 proje ilk yarıda tamamlanırken, bir önceki yıl bu sayı 66 idi. Tamamlanan projeler ağırlıklı olarak temettü dağıtımı ve sermaye artırımı projeleri iken, halka açık bir şirketin borsaya kotasyonu yapılmıştır.

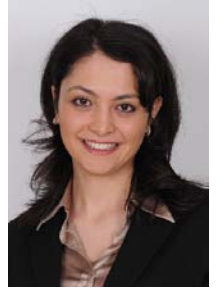
Portföy yönetimi faaliyetlerinde ise yatırımcı sayıları %54 artarken, portföy büyüklüğü %26 artmıştır.

Bir diğer faaliyet alanı olan kredili işlemlerde, kredi kullanan yatırımcı sayısı ile beraber kullanılan kredi bakiyesi de düşmüştür. İlk yarı sonu itibarıyla müşteri başına düşen kredi bakiyesi 34.000 TL'ye inmiştir.

Aracı kurumların müşterilerine ulaşmakta kullandıkları fiziki satış noktalarından şube ve irtibat bürosu sayısı toplamda %22 azalırken, acente olarak kullanılan banka şubelerinin sayısı artmıştır.

İnternet üzerinden yapılan işlem hacimlerinde önemli büyümeler yaşanmıştır. İnternet kanalıyla yapılan hisse senedi işlem hacmi 2008'in eş dönemine göre %61 artmış, 2008 yılı toplamına yaklaşmıştır. Bu durum çağrı merkezi işlemlerinde de benzerlik göstermiş ve bu kanal ile yapılan hisse senedi işlem hacmi %30 yükselmiştir. Alternatif dağıtım kanallarında internetin ağırlıklı olarak tercih edildiği görülmektedir.

Krizin ardından çalışan sayısındaki düşüş devam etmiş, Haziran 2009'da 4.695'e inmiştir. 35 yaş altı ve 10 yıllık deneyimin altındaki çalışanların sayısındaki düşüş dikkat çekerken, sektördeki eğitim seviyesi artmıştır.

ARACI KURUMLARIN 2009/06 DÖNEMİ MALİ VERİLERİ

Birliğimiz aracı kurumların üçer aylık dönemlerdeki mali verilerini toplulaştırıp analiz etmektedir. Bu raporumuzda genel büyüklükler Haziran 2008 ile Haziran 2009 arası karşılaştırmalı olarak verilirken, detaylar ise 2009 Haziran itibariyle sunulmaktadır. Analizin detaylı verilerine Birliğimizin internet sitesinden ulaşabilirsiniz.

2008/06 dönemine ilişkin veriler 98 aracı kurumun mali tablolarını yansıtmaktadır. Bu aracı kurumlardan 18 tanesi konsolide mali tablolarını sunmuştur. 2009 yılının eş döneminde 92 aracı kurum incelenirken, bütün aracı kurumların solo mali tabloları ele alınmıştır. Öte yandan, karşılaştırılabilir verilerin de sunulabilmesi için, 2009 Haziran döneminde bir önceki dönemle aynı şekilde hesaplanan verilere yer verilmiştir. Ancak, sektörün mali yapısını ve gelir dağılımını daha iyi yansıttığı için, analizde solo mali veriler dikkate alınmıştır.

Bununla birlikte, aracı kurumların kamuya açıkladıkları mali tabloların yanı sıra, bu tabloların dipnotları da Birliğimizce toplulaştırılmaktadır. Çalışmanın ilgili bölümlerinde özet tabloların yanı sıra, dipnotlara yer verilerek analiz yapılmıştır.

BİLANÇO ANALİZİ

VARLIKLAR

2009 Haziran ayı itibariyle aracı kurumların toplam varlıkları 4,9 milyar TL düzeyindedir. Dönen ve duran varlıkların toplam varlıklar içindeki payı ise sırasıyla %86 ve %14'tür. Konsolide verilere bakıldığında ise aynı dönemde toplam varlıklar 5,4 milyar TL civarında olup, bu rakam bir önceki yılın eş dönemine göre %37 artışa işaret etmektedir.

Dönen Varlıklar

Aracı kurum sektörü bilançosu içerisindeki en büyük

yük pay nakit ve nakit benzeri varlıklara aittir. Nakit benzeri varlıklara; vadeli mevduat, yatırım fonu, ters repo ve para piyasasına borçlar dahil edilmektedir. Konsolide mali tablolarda, bu kalem 2008 Haziran dönemine göre %64 artarak 2,3 milyar TL'ye ulaşmış, toplam varlıkların %43'üne denk gelmiştir.

Solo mali verilere bakıldığında benzer bir dağılım görülmektedir. Toplam varlıkların %44'ünü oluşturan nakit ve nakit benzeri varlıkların en büyük kalemi 1,8 milyar TL ile vadeli mevduattır. İki banka kökenli aracı kurum toplam mevduatın %70'ine sahiptir. Bu kurumların bilançosuna bakıldığında, bu kurumlardan birinin banka kredisıyla, diğerinin ise para piyasasından borçlanma yoluyla mevduata yöneldikleri görülmektedir.

Finansal yatırımlar, %12 pay ile varlıklar içerisinde yer alan bir diğer önemli kalemdir. Bu yatırımlar içinde kamu kesimi tahvil ve bonoları ağırlıktadır. Konsolide mali tablolarda, 2008 Haziran döneminde %22 paya sahip olan finansal yatırımların 2009'un eş döneminde toplam varlıklardaki payı %17'ye düşmüştür. Söz konusu düşüş, nominal olarak bir azalma yaşanmamasına rağmen, nakit ve nakit benzeri hesabındaki görece yüksek artıştan kaynaklanmaktadır.

Finansal yatırımlar nakit ve nakit benzeri varlıklar kalemleriyle beraber incelendiğinde, aracı kurum sektörünün portföy dağılımına ilişkin bir analiz yapmak mümkün olmaktadır.

Aracı kurumların toplam portföy büyüklükleri 2009 Haziran sonu itibariyle 2,7 milyar TL'dir. Portföyün %78'ini repo ve mevduat, %15'ini kamu kesimi tahvil ve bonoları oluştururken, hisse senetlerinin toplam portföydeki payı %3 düzeyindedir. Haziran 2009'da solo mali verilere göre aracı kurumlar, İMKB'deki hisse senetlerinin halka açık kısmının %0,1'ine (binde 1) sahiptir.

Konsolide verilerde karşılaştırma yapıldığında top-

Aracı Kurumların Portföy Dağılımı						
Yatırım Araçları	Konsolide		Konsolide Değişim	Solo		Solo
	30.06.2008	30.06.2009		Bin TL	% Dağılımı	
Repo ve Mevduat	1,389,522	2,283,519	64%	2,132,740	62%	78%
DİBS	622,734	602,835	-3%	415,789	28%	15%
Hisse Senedi	156,771	174,321	11%	77,307	7%	3%
Diğer	62,560	124,396	99%	105,612	3%	4%
Toplam	2,231,587	3,185,072	43%	2,731,449	100%	100%

Kaynak: TSPAKB

Kaynak: TSPAKB

Aracı Kurum Sektörü Bilançosu												
Varlıklar	Konsolide				Konsolide		Solo		Konsolide		Solo	
	30.06.2008		30.06.2009		Değişim		30.06.2009		30.06.2008		30.06.2009	
	Bin TL		Bin TL				Bin TL		% Dağılımı	% Dağılımı	% Dağılımı	% Dağılımı
I. DÖNEN VARLIKLAR												
A. Nakit ve Nakit Benzerleri	3,388,465	1,407,847	4,762,384	2,314,306	41%	64%	4,267,055	2,151,756	87%	43%	86%	44%
B. Finansal Yatırımlar (KV)		872,092		886,767	2%	2%		595,651	22%	17%	12%	12%
C. Ticari Alacaklar (KV)		978,478		1,393,108	42%	42%		1,327,244	25%	26%	27%	27%
D. Finans Sektörü Faal. Alacaklar (KV)		41,814		41,703	0%	0%		37,800	1%	1%	1%	1%
E. Diğer Alacaklar (KV)		53,736		73,304	36%	36%		109,001	1%	1%	1%	2%
F. Diğer Dönen Varlıklar		34,498		51,489	49%	49%		43,897	1%	1%	1%	1%
G. Satış Amacıyla Elde Tutulan Duran Varlıklar		0		1,707	A.D.			1,707	0%	0%	0%	0%
II. DURAN VARLIKLAR												
A. Ticari Alacaklar (UV)	521,333	187	589,868	407	13%	117%	676,819	407	13%	11%	14%	0%
B. Finans Sektörü Faal. Alacaklar (UV)		146		439	200%	200%		0	0%	0%	0%	0%
C. Diğer Alacaklar (UV)		7,859		11,775	50%	50%		12,980	0%	0%	0%	0%
D. Finansal Yatırımlar (UV)		268,114		298,441	11%	11%		436,266	7%	6%	9%	9%
E. Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımlar		75,809		105,511	39%	39%		64,961	2%	2%	1%	1%
F. Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller		5,174		6,283	21%	21%		5,054	0%	0%	0%	0%
G. Maddi Duran Varlıklar		127,500		123,492	-3%	-3%		118,543	3%	2%	2%	2%
H. Maddi Olmayan Duran Varlıklar		9,687		12,899	33%	33%		11,147	0%	0%	0%	0%
I. Şerefiye		4,780		3,776	-21%	-21%		1,206	0%	0%	0%	0%
J. Ertelenmiş Vergi Varlığı		20,591		25,926	26%	26%		25,500	1%	0%	1%	1%
K. Diğer Duran Varlıklar		1,485		919	-38%	-38%		756	0%	0%	0%	0%
TOPLAM VARLIKLAR	3,909,798		5,352,252		37%		4,943,874		100%	100%	100%	
Kaynak: TSPAKB A.D.: Anlamı Değil												

Kaynak: TSPAKB

A.D.: Anlamı Değil

lam portföy büyüklüğü 2009/06'da, 2008 yılının eş dönemine göre %43 artarak 3,2 milyar TL'ye yükselmiştir. Portföy dağılımı içindeki en büyük paya sahip olan repo ve mevduatlardaki yükseliş, aracı kurumların toplam portföylerinin de artmasına neden olmuştur. Bu kalemdeki çıkış, yukarıda bahsedildiği üzere, toplam mevduatta önemli paya sahip olan iki aracı kurumun, bu yatırımlarını artırmasından kaynaklanmaktadır.

DİBS'lerin aracı kurumların portföy dağılımı içindeki payı 9 puan azalarak %19'a gerilemiştir. Konsolide bazda, 2008 Haziran sonunda 623 milyon TL olan DİBS yatırımları, 2009 Haziran sonunda 603 milyon TL'ye düşmüştür.

2009 yılı Haziran dönemi konsolide verilerine göre, aracı kurumların hisse senedi portföyü %11 artarak 174 milyon TL olmuştur. Öte yandan, mevduat yatırımlarındaki hızlı artışla, yatırım amacıyla tutulan hisse senetlerinin dağılım içindeki payı 2 puan düşerek %5'e gerilemiştir.

Aracı kurumların portföylerindeki hisse senetlerini ortalama elde tutma süresi, kurum portföyüne yapılan işlem hacminin dönem boyunca elde tutulan hisse senedi portföy büyüklüğüne oranlanması ile hesaplanmaktadır. İlk 6 ayda aracı kurumların ortalama portföy değeri, Aralık 2008 ve Haziran 2009 arasındaki portföy değerlerinin ortalaması alınarak hesaplanmıştır. Bu doğrultuda, yılın ilk altı ayı sonunda aracı kurumların kendi portföylerinin 150 katı kadar işlem yaptıkları görülmüştür. Diğer bir deyişle, kurumlar hisse senedi portföylerini 6 ayda 75 defa değiştirmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda aracı kurumların, hisse senedi portföylerini ortalama 2-3 gün arasında ellerinde tuttukları söylenebilir.

Toplam varlıklarda diğer önemli kalem, %27 pay ile ticari alacaklar olup, 1,3 milyar TL düzeyindedir. Konsolide verilere göre karşılaştırma yapıldığında, ticari alacaklarda 2008/06'ya göre %42'lik bir artış yaşanmıştır.

Ticari alacaklar hesabının en büyük kalemi %43 pay ile müşterilerden alacaklardır. Sektörün toplam müşterilerden alacağının %70'ine tek bir aracı kurum, %90'ına ise ilk üç aracı kurum sahiptir. Ticari alacakların diğer önemli kalemleri %22 pay ile kredili müşterilerden alacaklar ve %20 ile takas merkezinden alacaklardır.

Konsolide tablolarda karşılaştırma yapıldığında, kredili müşterilerden alacaklar 2008 yılının eş dönemine göre %36 gerilemiş olup 2009 Haziran itibarıyla, 92 aracı kurumdan 61'i hisse senedi işlemleri için kredi kullanmıştır. Bu durum, aracı kurumların faaliyetlerinin incelendiği raporda da görüldüğü üzere, toplam kredi hacminde yaşanan azalışın yansımasıdır. İleride gelir tablosunda da görüleceği üzere, kurumların kredili işlemlerinden elde ettikleri faiz geliri de 50 milyon TL'den 25 milyon TL'ye gerilemiştir.

Finans sektörü faaliyetlerinden alacaklar kaleminde aracı kurumlar, ağırlıklı olarak müşterileri adına yaptıkları borsa para piyasası işlemlerini takip etmektedir. Ancak, konsolide mali tablo hazırlayan aracı kurumlardan biri finans sektöründe faaliyet gösteren bir iştirakinin alacağını bu kalemde izlemektedir. Dolayısıyla, konsolide mali tablolarda 42 milyon TL olan tutar, solo mali verilerde 38 milyon TL'ye gerilemektedir.

Kısa vadeli diğer alacaklar hesabı, avanslar, depozito ve teminatlar ile diğer çeşitli alacakları içermektedir. 2009 Haziran sonu itibariyle konsolide tablolarda 73 milyon TL olan alacakların dörtte üçünden fazlasını verilen depozito ve teminatlar oluşturmaktadır. Solo mali tablolara bakıldığında diğer alacakların 109 milyon TL'ye yükseldiği görülürken, aradaki fark bir aracı kurumun iştiraklerden tahsil edeceği temettü alacaklarından kaynaklanmaktadır. Söz konusu aracı kurum, iştirakleri ile ilişkili alacaklarını konsolide mali tablo sunumlarında netleştirmiştir.

Diğer dönen varlıklar kaleminde, gelecek aylara/yıllara ait giderler, gelir tahakkukları ve diğer dönen varlıklar yer almaktadır. 2009 Haziran itibariyle diğer dönen varlıklar 44 milyon TL'dir.

Satılarak elden çıkarılmasına karar verilmiş ve 1 yıl içerisinde nakde çevrilmesi beklenen varlıklar "satış amacıyla elde tutulan duran varlıklar" kaleminde gösterilmektedir. 1,7 milyon TL olan bu kalemin tamamı bir kuruma aittir. Banka kökenli bir aracı kurum bağlı olduğu gruptaki başka bir aracı kuruma aynı sermaye olarak devredeceği duran varlığını bu kaleminde muhasebeleştirmiştir.

Duran Varlıklar

Duran varlıklar 2009 Haziran sonu itibariyle 677 milyon TL ile bilançonun %14'ünü oluşturmuştur.

Duran varlıkların en büyük kalemi finansal yatırımlardır. 2008 ve 2009 Haziran sonu itibariyle hazırlanan konsolide mali tablolarda, finansal yatırımlar %11 artarak 300 milyon TL'ye yaklaşmıştır. 2009 Haziran sonu solo mali tablolarında ise finansal yatırımlar 436 milyon TL'ye yükselmektedir. Bu yükseliş, konsolide mali tablo hazırlarken iştiraklerinden gelen

karşılıklı ilişkileri bertaraf eden aracı kurumların, bu tutarları solo mali tablolarda netleştirme yapmadan yer vermesinden kaynaklanmaktadır.

Uzun vadeli finansal yatırımların dipnotlarına bakıldığında, özet ile detaylı bilanço arasında muhasebe sınıflandırılmasından dolayı bazı farklılıklar vardır. 433 milyon TL olan toplam uzun vadeli finansal yatırımlarda %42 pay ile hisse senetleri önemli yer tutmaktadır. Konsolide tablolar ile karşılaştırma yapıldığında, aracı kurumların uzun vadeli hisse senedi yatırımlarının %35 azalarak 144 milyon TL'ye indiği görülmektedir. Hisse senetlerinin uzun vadeli yatırımlardaki payı ise %79'dan %49'a inmiştir.

Önemli bir bölümü İMKB veya Takasbank'ta teminat olarak bulundurulmuş kamu kesimi sabit getirili menkul kıymetleri, 2009 Haziran itibariyle 122 milyon TL civarında olup, %28 paya sahiptir. Konsolide tablolara bakıldığında ise karşılaştırılan dönemde 4 kattan fazla bir artış yaşanmıştır. Özellikle bir aracı kurumun uzun vadeli devlet tahvili yatırımlarını artırması, bu kalemin toplam finansal yatırımlardaki payının yükselmesine neden olmuştur.

Bazı aracı kurumlar Takasbank, Gelişen İşletmeler Piyasası gibi bazı iştiraklerini "diğer finansal yatırımlar" başlığı altında takip etmektedir. 2009 Haziran sonu itibariyle konsolide verilerde 29 milyon TL olan bu yatırımlar solo mali tablolarda 130 milyon TL'ye yükselmiştir. Bu artış, bir aracı kurumun konsolidasyon sırasında netleştirdiği iştirakini solo mali tablolarda diğer kalemine eklemesinden kaynaklanmaktadır.

Aracı kurumlar sahip oldukları iştirakleri, değerlendirme yöntemlerine göre bilançonun farklı kalemlerinde takip etmektedir. Bu nedenle, sektörün toplam iş-

Aracı Kurumların Uzun Vadeli Finansal Yatırımları							
Yatırım Araçları	Konsolide			Solo	Konsolide		Solo
	30.06.2008	30.06.2009	Konsolide		30.06.2008	30.06.2009	30.06.2009
	Bin TL	Bin TL	Değişim	Bin TL	% Dağılımı	% Dağılımı	% Dağılımı
Hisse Senetleri*	222,351	144,146	-35%	180,299	79%	49%	42%
Kamu Kesimi SGMK	31,311	129,104	312%	122,089	11%	44%	28%
Diğer*	26,930	23,512	-13%	130,449	10%	8%	30%
Toplam	280,592	296,762	6%	432,838	100%	100%	100%

Kaynak: TSPAKB

*Bazı aracı kurum iştirakleri bu kaleminde takip edilmektedir.

Araç Kurum Sektörü Bilançosu									
Kaynaklar	Konsolide				Solo		Konsolide		Solo
	30.06.2008		30.06.2009		Konsolide	30.06.2009	30.06.2008		30.06.2009
	Bin TL	Bin TL	Değişim	% Dağılımı	Bin TL	% Dağılımı	% Dağılımı	% Dağılımı	
I. KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER									
A. Finansal Borçlar (KV)	896.737	1.352.463	51%		1.351.112	23%	25%		27%
B. Diğer Finansal Yükümlülükler (KV)	39.675	35.191	-11%		35.191	1%	1%		1%
C. Ticari Borçlar (KV)	642.994	1.399.288	118%		1.354.846	16%	26%		27%
D. Diğer Borçlar (KV)	31.263	39.762	27%		36.480	1%	1%		1%
E. Finans Sektörü Faaliyetlerinden Borçlar (KV)	9.042	29.054	221%		26.938	0%	1%		1%
F. Devlet Teşvik ve Yardımları (KV)	0	0	A.D.		0	0%	0%		0%
G. Dönem Karı Vergi Yükümlülüğü	13.264	25.287	91%		19.381	0%	0%		0%
H. Borç Karşılıkları (KV)	43.848	61.160	39%		35.800	1%	1%		1%
I. Diğer Yükümlülükler (KV)	41.813	85.537	105%		75.148	1%	2%		2%
J. Satış Amacıyla Elde Tutulan Dur. Var. İliş. Yük.	0	357	A.D.		357	0%	0%		0%
II. UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER									
A. Finansal Borçlar (UV)	6.492	4.532	-30%		4.498	0%	0%		0%
B. Diğer Finansal Yükümlülükler (UV)	0	0	A.D.		0	0%	0%		0%
C. Ticari Borçlar (UV)	3.443	988	-71%		988	0%	0%		0%
D. Diğer Borçlar (UV)	45	837	1761%		819	0%	0%		0%
E. Finans Sektörü Faaliyetlerinden Borçlar (UV)	31	0	A.D.		0	0%	0%		0%
F. Devlet Teşvik ve Yardımları (UV)	0	0	A.D.		0	0%	0%		0%
G. Borç Karşılıkları (UV)	6.804	5	-100%		5	0%	0%		0%
H. Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar	24.166	23.272	-4%		22.414	1%	0%		0%
I. Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	13.719	9.797	-29%		9.576	0%	0%		0%
J. Diğer Yükümlülükler (UV)	578	46	-92%		46	0%	0%		0%
III. ÖZKAYNAKLAR									
A. Ana Ortaklığa İlişkin Özkaynaklar	1.956.858	2.076.438	6%		1.970.275	50%	39%		40%
1. Ödenmiş Sermaye	991.237	1.028.827	4%		1.028.827	25%	19%		21%
2. Sermaye Düzeltmesi Farkları	368.563	321.409	-13%		321.409	9%	6%		7%
3. Karşılıklı İştirak Sermaye Düzeltmesi (-)	0	0	A.D.		0	0%	0%		0%
4. Hisse Senetleri İhraç Primleri	40.658	40.657	0%		40.657	1%	1%		1%
5. Değer Artış Fonları	145.665	75.459	-48%		72.882	4%	1%		1%
6. Yabancı Para Çevrim Farkları	-352	217	A.D.		-14	0%	0%		0%
7. Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	134.445	155.631	16%		145.084	3%	3%		3%
8. Geçmiş Yıllar Kar/Zararları	199.981	286.145	43%		188.431	5%	5%		4%
9. Net Dönem Karı/Zararı	76.662	168.093	119%		172.998	2%	3%		3%
B. Azınlık Payları	179.027	208.239	16%		0	5%	4%		0%
TOPLAM KAYNAKLAR	3.909.798	5.352.252	37%		4.943.874	100%	100%		100%
Kaynak: TSPAKB A.D.: Anlamılı Değil									

Kaynak: TSPAKB

A.D.: Anlamı Değil

tirak tutarı "iştirak" kaleminin bulunduğu "özkaynak yöntemiyle değerlendirilen finansal yatırımlar" hesabındaki bakiyeden daha fazladır. Bazı aracı kurumların kısa ve uzun vadeli finansal yatırımlar altında takip ettikleri iştiraklerinin toplamı 2009 Haziran sonu itibariyle solo bilançolarda 392 milyon TL'dir.

Duran varlıklar altındaki bir diğer önemli kalem ise maddi duran varlıklardır. Bu kalem 2009 Haziran sonu itibariyle 119 milyon TL'dir. Maddi duran varlıkların en büyük alt kalemi 73 milyon TL ile binalardır.

YÜKÜMLÜLÜKLER

2009 Haziran itibariyle aracı kurumların kısa vadeli yükümlülüklerinin kaynaklar içindeki payı %59 iken, özkaynaklar yükümlülüklerinin %40'ını oluşturmuş, uzun vadeli yükümlülüklerinin payı ise %1'de kalmıştır. Konsolide mali tablolarda bu yapıya benzer bir dağılım görülürken, 2008/06'ya göre söz konusu dağılım farklılık göstermektedir. Kısa vadeli yükümlülüklerin payı karşılaştırılan dönemde %44'ten %57'ye çıkarken, 2008/06'da %55 olan özkaynakların payı %43'e inmiştir.

Kısa Vadeli Yükümlülükler

Kısa vadeli yükümlülüklerde %27 pay ile finansal borçlar en önemli kalemlerdendir. 1,3 milyar TL'yi aşan bu kalemin %83'ünü Takasbank Para Piyasasına (TPP) borçlar kalemi oluşturmaktadır. 2009 Haziran sonu itibariyle para piyasasına borcu olan 10 aracı kurum olmakla birlikte, bu kalemin %82'si bir, %95'i de ilk iki aracı kuruma aittir. Bu iki aracı kurumun bilanço yapısına bakıldığı zaman, para piyasasından borçlanıp, mevduata yöneldikleri görülmektedir.

Finansal borçlar kalemi altında aracı kurumların kısa vadeli banka kredileri de takip edilmektedir. Aracı kurumların banka kredileri 2009 Haziran sonu itibariyle 211 milyon TL'dir. Dönemler arası karşılaştırıldığında, banka kredilerinin toplam ticari alacaklardaki payının %7'den %16'ya çıktığı görülmektedir. Kredilerin %90'ı tek bir aracı kuruma aittir. Bu kurum banka kredisi kullanarak mevduat yatırımlarını artırmıştır.

Kısa vadeli diğer finansal yükümlülükler hesabı, 2009 Haziran sonu itibariyle 35 milyon TL'dir. Bu yükümlülüğün neredeyse tamamı tek bir aracı kurumun türev ve açığa satış işlemlerinden kaynaklanmaktadır.

%27 pay ile ticari borçlar kısa vadeli yükümlülüklerdeki bir diğer önemli kalemdir. Ticari borçların en önemli alt kalemleri 874 milyon TL ile müşterilere borçlar ve 248 milyon TL ile takas ve saklama merkezine borçlardır. Bu hesaplar, bilançonun aktif tarafından yer alan Takasbank ve müşterilerden alacaklar kalemleriyle paralel olarak çalışmaktadır. 2009/06 konsolide mali tabloda 2008/06 dönemine göre 2 kattan fazla bir artış yaşanmış, ticari borçların toplamdaki payı 10 puan artarak %26'ya çıkmıştır. Artışın yaklaşık yarısı bir aracı kurumdan kaynaklanmaktadır. Söz konusu kurumun takastan alıp müşteri hesaplarına aktaracağı tutar ilgili dönemde artmış, bu durumun yansıması varlıklar bölümünde ticari alacaklarda yaşanmıştır.

Kısa vadeli diğer borçlar kalemi, alınan avans, depozito ve teminatları, ilişkili taraflara ticari olmayan borçları ve vergi dairelerine borçları içermektedir. 2009 Haziran sonu itibariyle 36 milyon TL olan kısa vadeli diğer borçların en büyük kalemi 22 milyon TL ile vergi dairelerine borçlardır.

Varlıklar bölümünde değinildiği gibi, finans sektörü faaliyetlerinden borçlar kaleminde bazı aracı kurumlar müşterilerinin borçlarına yer verirken, konsolide mali tablo açıklayan kurumlardan biri, finans sektöründe faaliyet gösteren iştiraklerinin borçlarını bu kaleminde izlemektedir. Ancak, bu aracı kurum solo mali tablolarına bu tutarı dahil etmediği için 2009/06 dönemine ait konsolide ve solo veriler arasında fark bulunmaktadır. Bu kalem 2009 Haziran sonu itibariyle 27 milyon TL'dir.

Borç karşılıkları kaleminde vergi, ceza, dava, personele ödenecek prim, ikramiye ve izin karşılıkları yer almaktadır. Bu kalem, 2009 Haziran sonu itibariyle 36 milyon TL'dir.

2009 Haziran sonu itibariyle aracı kurumların kısa vadeli diğer yükümlülükleri 75 milyon TL civarındadır. Dönemler arası karşılaştırma yapıldığında, bu kaleminde 2 kattan fazla artış görülmektedir. Bu

yükselişe, kısa vadeli diğer yükümlülüklerin %70'ine sahip bir aracı kurumun ödenecek temettüleri neden olmuştur.

Uzun Vadeli Yükümlülükler

2009 Haziran itibariyle sektörün 38 milyon TL'lik uzun vadeli yükümlülüğü bulunmaktadır. Uzun vadeli yükümlülüklerdeki en büyük kalem çalışanlara sağlanan faydalara ilişkin karşılıklardır. Kıdem tazminatı ve personel izin karşılıklarının takip edildiği bu kalem 2009 Haziran sonu itibariyle 22 milyon TL seviyesindedir. Ancak, bazı aracı kurumlar bu karşılıkları kısa vadeli diğer yükümlülükler tarafında takip etmektedir.

Tamamına yakını uzun vadeli banka kredilerinin oluşturduğu uzun vadeli finansal borçlar 4,5 milyon TL'dir. Sektörün ertelenmiş vergi yükümlülüğü ise 10 milyon TL civarındadır.

Özkaynaklar

2009 Haziran sonunda aracı kurum sektörünün özkaynakları 2 milyar TL, bilanço içindeki payı ise %40'dır. Konsolide tablolara bakıldığında nominal olarak özkaynaklarda %6 artış yaşanmasına rağmen, kısa vadeli yükümlülüklerin hızlı artışı neticesinde, özkaynakların bilançodaki payının 12 puan gerileyerek %43'e indiği görülmektedir.

Ödenmiş sermaye, sektörün özkaynaklarının yarısını oluşturmaktadır. 2009 Haziran sonu itibariyle ödenmiş sermaye 1 milyar TL civarındadır.

Ödenmiş sermayeden kaynaklanan enflasyon düzeltmesi farkları "sermaye düzeltmesi farkları" kaleminde izlenmekte olup, 2009 Haziran sonunda 321 milyon TL'dir.

İş Yatırım Menkul Değerler A.Ş.'nin halka arz edilmesinden kaynaklanan hisse senedi ihraç primleri 41 milyon TL'de kalmıştır.

Değer artış fonları doğrudan gelir tablosuyla ilişkilendirilemeyip özkaynağa aktarılan tutarları ifade etmektedir. Bu tutar 2009 Haziran sonunda 73 milyon TL olmuştur. Konsolide verilerde dönemler arasında

azalış yaşanmış, bu durum iki aracı kurumun iştiraklerinin piyasa değerindeki düşüşten kaynaklanmıştır.

Aracı kurum sektörünün 2009 Haziran sonunda net dönem kârı 173 milyon TL'dir.

Azınlık payları, konsolide mali tablo açıklayan aracı kurumların iştiraklerinde, kendilerine ait olmayan kârlarını göstermektedir. 2009 Haziran itibariyle bu kalem konsolide mali verilerde %16'lık artışla 208 milyon TL seviyesine ulaşmıştır.

SONUÇ

Haziran 2009 itibariyle aracı kurumların solo bilançolarında toplam aktifleri 5 milyar TL'ye ulaşmıştır. Aktiflerinin %86'sını dönen varlıklar oluştururken, bu dönemde aracı kurumların yatırımlarında repo ve mevduat ağırlıkta olup, bunları DİBS ve hisse senetleri takip etmektedir. Yükümlülükler tarafında ise kısa vadeli yükümlülüklerin payı %59 olup, özkaynakların payı %40'tır.

Dönemler arası karşılaştırma olanağı sunan konsolide tablolara bakıldığında da aracı kurumların likit yapısını koruduğu görülmektedir. Pasif tarafında 3 milyar TL'ye ulaşan kısa vadeli yükümlülüklerin payı 2008/06'ya göre 13 puan artarak %57'ye ulaşmıştır. Bu durum aracı kurumların banka kredisi ve para piyasasından borçlanma yoluyla mevduata yönelmesinin yansımasıdır.

GELİR TABLOSU ANALİZİ

Bu bölümde aracı kurumların 2009 yılının ilk yarısına ilişkin gelir tablosu analizi, yine solo mali veriler kullanılarak yapılmaktadır. Öte yandan, karşılaştırılabilir verilerin sunulması için 2008/06 ve 2009/06 konsolide mali tablolarından da yararlanılmıştır.

Aracı kurumlar 2008 yılından bu yana gelir tablosunu iki başlık altında detaylandırmaktadır. Aracı kurumlar devam ettirdikleri faaliyetleri "Sürdürülen Faaliyetler", mali tablonun son günü itibariyle durdurdukları faaliyetlere ilişkin dönem içinde oluşan gelir ve giderleri ise "Durdurulan Faaliyetler" altında sınıflamaktadır.

Aracı Kurum Sektörünün Gelir Tablosu									
	Konsolide		Solo		Konsolide		Solo		Solo
	Bin TL	30.06.2009	Bin TL	Değişim	30.06.2008	% Dağılımı	Bin TL	% Dağılımı	30.06.2009 % Dağılımı
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER									
A. Satış Gelirleri (net)	65,324,007	45,075,945	-31%		44,054,002	15248%	8968%	11103%	
B. Satışların Maliyeti (-)	-64,972,205	-44,712,388	-31%		-43,763,675	-15166%	-8896%	-11029%	
R1. Ticari Faaliyetlerden Brüt Kâr/Zarar	351,801	363,556	3%		290,326	82%	72%	73%	
C. Faiz, Ücret, Prim, Komisyon ve Diğer Gelirler	85,600	158,387	85%		115,367	20%	32%	29%	
D. Faiz, Ücret, Prim, Komisyon ve Diğer Giderler (-)	-8,987	-19,312	115%		-8,903	-2%	-4%	-2%	
R2. Finans Sektörü Faal. Brüt Kâr/Zarar	76,614	139,075	82%		106,464	18%	28%	27%	
P1. BRÜT KÂR/ZARAR	428,415	502,631	17%		396,790	100%	100%	100%	
E. Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	-43,458	-38,041	-12%		-35,319	-10%	-8%	-9%	
F. Genel Yönetim Giderleri (-)	-376,121	-360,941	-4%		-324,473	-88%	-72%	-82%	
G. Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	-630	-82	-87%		-77	0%	0%	0%	
H. Diğer Faaliyet Gelirleri	32,827	36,019	10%		77,777	8%	7%	20%	
I. Diğer Faaliyet Giderleri (-)	-26,883	-16,224	-40%		-12,134	-6%	-3%	-3%	
P2. FAALİYET KÂRI/ZARARI	14,149	123,362	772%		102,563	3%	25%	26%	
J. İştirak Kâr/Zararlarından Paylar	186	10,207	5387%		4,448	0%	2%	1%	
K. Esas Faaliyet Dışı Finansal Gelirler	132,719	148,159	12%		136,414	31%	29%	34%	
L. Esas Faaliyet Dışı Finansal Giderler (-)	-53,916	-41,812	-22%		-43,749	-13%	-8%	-11%	
P3. SÜRDÜRÜLEN FAAL. VERGİ ÖNCESİ K/Z	93,139	239,916	158%		199,677	22%	48%	50%	
M. Sürdürülen Faal. Vergi Gelir/Gideri	-29,267	-39,915	36%		-27,328	-7%	-8%	-7%	
N. Dönem Vergi Gelir/Gideri	-34,033	-45,208	33%		-32,896	-8%	-9%	-8%	
O. Ertelenmiş Vergi Gelir/Gideri	4,766	5,293	11%		5,568	1%	1%	1%	
P4. SÜRDÜRÜLEN FAAL. DÖNEM K/Z	63,871	200,001	213%		172,349	15%	40%	43%	
DURDURULAN FAALİYETLER									
P. Durdurulan Faal. Vergi Sonrası Dönem K/Z	0	2,695	A.D.		650	0%	1%	0%	
P5. DÖNEM KÂRI/ZARARI	63,871	202,696	217%		172,998	15%	40%	44%	
Azınlık Payları	-12,790	34,603	A.D.		0	-3%	7%	0%	
Ana Ortaklık Payları	76,662	168,093	119%		172,998	18%	33%	44%	
Kaynak: TSPAKB									A.D.: Anlamı Değil

Gelir Kompozisyonu

	Konsolide		Konsolide	Solo		Konsolide		Solo	
	30.06.2008	30.06.2009		30.06.2009		30.06.2008	30.06.2009	30.06.2009	
	Bin TL	Bin TL	Değişim	Bin TL	% Dağılımı	% Dağılımı	% Dağılımı	% Dağılımı	
Net Kom. Gelirleri	269,522	255,064	-5%	250,776	60%	50%	62%		
Hizmet Gelirleri	123,262	129,402	5%	65,286	27%	25%	16%		
Alım-Satım K/Z	-4,645	42,988	A.D.	26,402	-1%	8%	7%		
Diğer Gelirler	63,958	82,865	30%	60,336	14%	16%	15%		
Toplam	452,097	510,319	13%	402,800	100%	100%	100%		

Kaynak: TSPAKB

A.D.: Anlamlı Değil

Sürdürülen faaliyetlerin altında izlenen net satış gelirleri, aracılık komisyonları, diğer hizmet gelirleri ve esas faaliyetlerden diğer gelirlerden oluşmaktadır.

Satışların maliyeti kalemi ise, aracı kurumların menkul kıymetleri kendi portföylerine alırken kaydettikleri maliyeti ifade etmektedir.

Net satış gelirlerinden satışların maliyetinin düşülmesi ile ulaşılan ticari faaliyetlerden brüt kâr/zarar 290 milyon TL'dir. Konsolide mali tablolarda, brüt kârda bir önceki yılın ilk yarısına göre ufak bir artış meydana gelmiştir.

Bilindiği üzere Birliğimiz, aracı kurumların kamuya açıkladıkları mali tabloların yanı sıra, mali tablo dipnotlarını da konsolide etmektedir. Bu kapsamda bazı kurumların net satış gelirleri ana başlığı altında takip etmeleri gereken hizmet gelirlerini "Faiz, Ücret, Prim, Komisyon ve Diğer Gelirler" kaleminde takip ettiği görülmüştür. Arbitraj ve türev işlemlerinden elde ettiği gelirleri bu kalem altında takip eden bir aracı kurumun gelirleri önemli paya sahiptir. Bununla beraber, konsolide mali tablo açıklayan bazı aracı kurumlar ise elde ettikleri hizmet ve faiz gelirlerini net satış gelirleri altında muhasebeleştirirken, iştiraklerinin benzer gelirlerini bu kalem altında değerlendirmiştir. Bu nedenle solo mali tablolarda 115 milyon TL olan bu kalem, konsolide tablolarda 158 milyon TL civarındadır.

Brüt kâr, ticari ve finans sektörü faaliyetlerinden elde edilen kâr/zararların toplanmasıyla elde edilir. Bu kalem aracı kurumların toplam gelirlerini ifade etmektedir. 2009/06 dönemi konsolide verilerde toplam gelirler 503 milyon TL olup, geçen yıla göre %17 artmıştır. Solo mali tablolarda ise toplam gelirler 397 milyon TL'dir.

Bir sonraki bölümde gelir kalemleri detaylı olarak incelenecek, ardından gider kalemleri ile kârlılık ele alınacaktır.

GELİR DAĞILIMI

Birliğimizce aracı kurumlardan derlenen mali tablo dipnotları, toplam gelirlerin (brüt kâr) dağılımını incelemeye olanak sağlamaktadır. Ancak, bazı muhasebe yöntem farklılıklarından dolayı, gelir tablosu ile detaylı açıklamaların yapıldığı dipnotlar arasında küçük farklar görülebilmektedir. Örneğin, gelir tablosunda 397 milyon TL olarak belirtilen brüt kâr, dipnotlarda 403 milyon TL'ye yükselmektedir.

Bununla beraber, dipnotları yansıtan tablolar aracı kurumların verilerini daha sağlıklı bir biçimde göstermektedir. Bu sebeple gelir dağılımı analizinde dipnotlardan derlenen rakamlar baz alınarak değerlendirme yapılmaktadır.

Aracı kurum gelirlerinin en büyük kısmını net komisyon gelirleri oluşturmaktadır. 2009'un ilk altı ayında 251 milyon TL olan net komisyon gelirleri toplam gelirlerin %62'sini oluşturmıştır. Bu kalemi 65 milyon TL ile diğer hizmet gelirleri takip ederken, aracı kurumlar bu dönemde yaptıkları menkul kıymet alım satımından 26 milyon TL kâr etmiştir. Aracı kurumların ilk altı ayda elde ettiği diğer gelirler 60 milyon TL olup, bu gelirlerin toplam içindeki payı ise %15 olmuştur.

Net Komisyon Gelirleri

Net komisyon gelirleri, hisse senedi, SGMK, vadeli işlem sözleşmeleri gibi menkul kıymet işlemlerinden elde edilen komisyonlardan, müşteri ve acentelere ödenen komisyon iadelerinin düşülmesiyle elde edil-

Net Komisyon Gelirleri

	Konsolide			Solo	Konsolide			Solo
	30.06.2008	30.06.2009	Konsolide	30.06.2009	30.06.2008	30.06.2009	30.06.2009	30.06.2009
	Bin TL	Bin TL	Değişim	Bin TL	% Dağılımı	% Dağılımı	% Dağılımı	% Dağılımı
Hisse Senedi	206,519	199,208	-4%	196,818	77%	78%	78%	78%
SGMK	5,418	6,717	24%	6,646	2%	3%	3%	3%
Vadeli İşlem	57,582	48,838	-15%	47,010	21%	19%	19%	19%
Yabancı MK	2	301	13580%	303	0%	0%	0%	0%
Toplam	269,522	255,064	-5%	250,776	100%	100%	100%	100%

Kaynak: TSPAKB

mektedir.

Karşılaştırma yapabilmek adına, konsolide verilere bakıldığında, 2009 yılının ilk yarısında sektörün net komisyon gelirinin %5 düşerek 255 milyon TL'ye indiği görülmektedir. Solo mali tablolarda bu rakam 251 milyon TL olup, aradaki 4 milyon TL'lik fark, iştirakleriyle komisyon paylaşımı yapan aracı kurumların solo mali tablolarında bu komisyonlara yer vermemesinden kaynaklanmaktadır.

2009 yılının ilk 6 ayında net komisyon gelirlerinin en büyük payını %78 ile hisse senedi komisyonları oluşturmaktadır. Hisse senetlerini %19 ile vadeli işlem komisyonları takip ederken, SGMK komisyonlarının toplamdaki payı %3 ile sınırlıdır.

Öte yandan, 2009 yılına, çeyrek dilimler bazında bakılarak gelişmeleri daha iyi takip etmek mümkündür. Yılın ilk 3 ayında elde edilen 91 milyon TL'lik net komisyon gelirlerinin ikinci çeyrekte %73 yükselerek 160 milyon TL'ye ulaşması dikkat çekicidir. Bu durum, aracı kurum faaliyetlerinin incelendiği raporda da değinildiği üzere, ikinci çeyrekte işlem hacmindeki iki kata varan artıştan kaynaklanmaktadır.

Net hisse senedi komisyon gelirlerini aracı kurumların müşterileri için yaptıkları hisse senedi işlem hacmine bölerek, sektörde geçerli olan ortalama efektif komisyon oranına ilişkin yorum yapılabilir. 2009 yılının ilk 6 ayında aracı kurum müşterilerinin hisse senedi işlem hacmi 391 milyar TL seviyesindedir. Bu rakam aracı kurumların işlem hacminden kurum portföyü işlemleri düşülerek hesaplanmıştır. Aynı dönem itibarıyla net hisse senedi komisyon gelirleri ise 197 milyon TL olup, sektörün net efektif komisyon oranı %0,050 (yüzbinde 50) civarındadır. Bu oran 2008 yılının aynı dönemi için %0,062 (yüz-

binde 62) idi. Ancak, bu oran yatırımcılardan tahsil edilen komisyon oranı olarak değil, aracı kurumun geliri olarak değerlendirmelidir.

Vadeli işlem komisyon gelirlerinde karşılaştırılan dönemler arasında 9 milyon TL'lik düşüş yaşanmış, dağılım içindeki payı da %19'a gerilemiştir. Karşılaştırılan dönemde gerek vadeli işlem yapan kurum sayısında, gerekse işlem hacimlerinde yaşanan artışa (%25) rağmen, komisyon gelirleri azalmıştır.

Hisse senedine benzer şekilde, VOB işlemlerine dair efektif komisyon oranını hesaplamak da mümkündür. Yıl içerisinde 220 milyar TL'lik müşteri VOB işlemlerine karşılık 47 milyon TL'lik net komisyon geliri elde edilmiştir. Böylelikle sektörün VOB işlemleri için efektif komisyon oranı %0,021 (yüzbinde 21) olmuştur. 2008 yılında bu oran %0,034 idi. Diğer taraftan, efektif VOB komisyon oranının hisse senedi komisyon oranından düşük olması dikkat çekicidir.

Repo işlemleri ile devlet tahvili ve hazine bonusu alım-satımlarından elde edilen sabit getirili menkul kıymet komisyonları karşılaştırılan dönemlerde %24 artarak 7 milyon TL civarına çıkarken, yabancı menkul kıymet aracılık komisyonları ilk çeyrekteki seviyesi olan 300.000 TL'de kalmıştır.

Hizmet Gelirleri

Aracı kurumların hizmet gelirleri, kurumsal finansman, varlık yönetimi ve diğer gelirlerden oluşmaktadır. Konsolide mali tablolarda, 2008 yılının ilk 6 ayında 123 milyon TL olan hizmet geliri 2009 yılının ilk yarısında çok değişmeyerek 129 milyon TL olmuştur. Solo mali tablolara bakıldığında ise toplam hizmet gelirleri 65 milyon TL'ye gerilemektedir. Aradaki fark, bu kalemlerde gelir yaratan portföy yönetimi şirket-

Hizmet Gelirleri

	Konsolide			Solo	Konsolide		Solo
	30.06.2008	30.06.2009	Konsolide	30.06.2009	30.06.2008	30.06.2009	30.06.2009
	Bin TL	Bin TL	Değişim	Bin TL	% Dağılımı	% Dağılımı	% Dağılımı
Kurumsal Finansman Gelir.	28,183	13,165	-53%	11,701	23%	10%	18%
Varlık Yönetimi Gelirleri	79,401	90,937	15%	30,729	64%	70%	47%
Diğer Komisyon ve Gelir.	15,678	25,300	61%	22,856	13%	20%	35%
Toplam	123,262	129,402	5%	65,286	100%	100%	100%

Kaynak: TSPAKB

leri gibi iştiraklerin gelirlerinin konsolide tablolarda yer almasından kaynaklanmaktadır.

Hizmet gelirlerinde en büyük pay, yatırım fonu yönetim ve satışı ile portföy yönetimi faaliyetlerinden elde edilen komisyonları içeren varlık yönetimi gelirleridir. Solo mali tablolarda 31 milyon TL ile bu grubun yaklaşık yarısını oluşturan varlık yönetimi gelirleri, konsolide tablolarda 91 milyon TL'ye çıkmaktadır. Bu fark, yukarıda da değinildiği gibi aracı kurumların iştiraklerinin gelirlerini yansıtmaktadır. Öte yandan, 2008/06 dönemi ile karşılaştırma yapıldığında bu gelirlerde %15'lik bir artış söz konusudur.

Kurumsal finansman geliri; halka arza aracılık, yüklenim, yönetim komisyonları, işletme satın alma/birleşme aracılık komisyonları, sermaye artırımları ve temettü dağıtımı faaliyetlerinden elde edilen komisyonları içermektedir. 2009 yılının ilk 6 ayında bu rakam 12 milyon TL civarındadır. Yoğunlaşmanın yüksek olduğu yatırım bankacılığı faaliyetlerinden sadece 15 aracı kurum gelir yaratmıştır. Sadece iki

aracı kurumun elde ettiği işletme satın alma ve birleşme gelirleri, bu grupta %29 paya sahipken, sermaye artırımları ve temettü dağıtımı aracılık gelirlerinin %10 payı vardır. Değerleme, birleşme fizibilite analizi gibi diğer danışmanlık gelirlerinin payı %60 civarındadır.

Konsolide verilere bakılarak bir önceki yıla göre karşılaştırma yapıldığında, kurumsal finansman gelirlerinde yarıdan fazla düşüş yaşanmıştır. Bütün alt kalemlerde düşüş yaşanmakla birlikte, işletme satın alma ve birleşme işlemlerindeki düşüş önemli olmuştur. 2008 yılının ilk 6 ayında özellikle bir aracı kurumun işletme satın alma ve birleşme aracılık komisyonu gelirleri, toplam kurumsal finansman gelirlerinin önemli bir kısmını oluşturuyordu. Ancak, 2009 yılının aynı döneminde benzer faaliyet olmamıştır.

Halka arz işlemlerine bakıldığında ise, 2008/06 döneminde özellikle Türk Telekom'un halka arzıyla 2,4 milyar TL'ye ulaşan hacimlerin 2009/06'da gerilediği görülmektedir. 2009/06 döneminde halka arz edilmeden İMKB'ye kote olan bir şirkete danışmanlık yapılmış, sektörün halka arz gelirleri bir önceki yıla göre sınırlı kalmıştır. Sonuç olarak kurumsal finansman gelirleri yarı yarıya azalarak 13 milyon TL'ye inmiştir.

Aracı kurumların diğer komisyon ve hizmet gelirleri kaleminde, saklama ücretleri, EFT ve virman gibi işlemlerden elde ettikleri komisyonlar ve yatırım danışmanlığı gelirleri toplanmıştır. Bu gelirler, 2009 yılının ilk yarısında 23 milyon TL civarındadır.

Alım-Satım Kârları

Sektörün bir diğer gelir kalemini ise alım-satım kârları oluşturmaktadır. Solo mali tablolarda 26 milyon TL'lik bir kâr rakamı yakalanmıştır.

Alım-Satım Kâr/Zararları

	Konsolide		Konsolide	Solo		Konsolide		Solo	
	30.06.2008	30.06.2009		30.06.2009	30.06.2008	30.06.2009	30.06.2009	30.06.2009	30.06.2009
	Bin TL	Bin TL	Değişim	Bin TL	% Dağılımı	% Dağılımı	% Dağılımı	% Dağılımı	% Dağılımı
Hisse Senetleri	-39,016	2,249	A.D.	-7,420	840%	5%	-28%		
Özel SGMK	486	-1,695	A.D.	-1,695	-10%	-4%	-6%		
DİBS	17,523	29,871	70%	22,955	-377%	69%	87%		
Yatırım Fonları	8,237	2,477	-70%	2,477	-177%	6%	9%		
Yabancı Menkul Kıymet	8,230	4,977	-40%	4,977	-177%	12%	19%		
Vadeli İşlemler	-105	5,108	A.D.	5,108	2%	12%	19%		
Diğer Menkul Kıymetler	0	0	A.D.	0	0%	0%	0%		
Toplam	-4,645	42,988	A.D.	26,402	100%	100%	100%		

Kaynak: TSPAKB

A.D.: Anlamli Değil

Aracı kurumlar hisse senedi işlemlerinden 7 milyon TL zarar etmiştir. Diğer zarar kalemi özel sektör SGMK işlemlerinde yaşanmıştır. Devlet iç borçlanma senetleri alım satımından elde edilen 23 milyon TL'lik gelir ilgili dönemde faiz oranlarının düşmesine bağlanabilmektedir. DİBS'lerden sonra vadeli işlemler ve yabancı menkul kıymetlerden 5'er milyon TL'lik kâr elde edilmiştir.

Konsolide tablolarda, 2008 yılının ilk yarısında özellikle hisse senedi işlemlerinden kaynaklanan toplam alım-satım zararı 5 milyon TL iken, bu rakam 2009/06'da 43 milyon TL kâr olarak gelir tablosuna yansımıştır. Küresel krizin etkisini gösterdiği 2008/06'da hisse senedi işlemlerinden 39 milyon TL zarar eden aracı kurumlar 2009 yılının ilk yarısında 2 milyon TL kâr etmiştir. Bununla birlikte, solo mali tablolarda zarar olan bu hesabın konsolide verilerde kâra dönüşmesi dikkat çekicidir. Hisse senedi işlemlerinden zarar eden aracı kurumların iştirakleri, bu işlemlerden kâr etmiştir.

DİBS işlemlerinden elde edilen alım-satım kârı, karşılaştırılan konsolide mali verilerde %70 artarak 30 milyon TL olmuştur. Bu durum, yukarıda da değinil-

diği gibi faiz oranlarındaki düşüşten kaynaklanmaktadır.

Yatırım fonu alım-satımından elde edilen kâr 2009 yılının ilk 6 ayında 2,5 milyon TL'ye gerilemiştir. Dönemler arasındaki bu fark, 2008 yılının ilk yarısında yatırım fonlarından elde edilen kârın neredeyse tamamına sahip bir aracı kurumun, 2009 yılının aynı döneminde yatırım fonu işlemlerini azaltmasından kaynaklanmaktadır.

Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler

Esas faaliyetlerden diğer gelirler, aracı kurumların müşterilerinden aldıkları faizler ile kurumların finans sektörü faaliyetlerinden brüt kâr/zararını yansıtmaktadır. 2009/06 itibarıyla 60 milyon TL olan gelir kaleminin yarısını finans sektörü faaliyetlerinden brüt kâr zarar oluşturmaktadır. Bu kalem ağırlıklı olarak bir aracı kurumun arbitraj işlemlerinden elde ettiği kazancı yansıtmaktadır. İkinci sırada, 25 milyon TL ile müşterilerden alınan faiz gelirleri gelmektedir. Kredili işlemlerin önemli olduğu faiz gelirlerinin içerisinde temerrüt faiz gelirleri de yer almaktadır. 3,5 milyon TL civarında olan diğer esas faaliyet gelirleri

Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler

	Konsolide		Konsolide	Solo		Konsolide		Solo	
	30.06.2008	30.06.2009		30.06.2009	30.06.2008	30.06.2009	30.06.2009	30.06.2009	30.06.2009
	Bin TL	Bin TL	Değişim	Bin TL	% Dağılımı	% Dağılımı	% Dağılımı	% Dağılımı	% Dağılımı
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelir.	54,568	34,815	-36%	28,992	85%	42%	48%		
Müşterilerden Alınan Faiz Gelir.	52,245	27,455	-47%	25,470	82%	33%	42%		
Diğer Esas Faaliyet Gelirleri	2,323	7,360	217%	3,522	4%	9%	6%		
Finans Sektörü Faal. Brüt K/Z	9,390	48,050	412%	31,344	15%	58%	52%		
Toplam	63,958	82,865	30%	60,336	100%	100%	100%		

Kaynak: TSPAKB

kalemde ise daha önce belirtilen sınıflandırmalara girmeyen kalemler ile bazı aracı kurumların reeskont hesapları takip edilmektedir.

Konsolide verilere bakıldığında, 2009 yılının ilk yarısında kredili işlemlerdeki gerilemeye paralel olarak, bir önceki yılın eş dönemine göre müşterilerden alınan faiz gelirlerinde %50'ye varan bir gerileme olmuştur. Öte yandan, finans sektörü faaliyetlerden alacaklarda 5 kattan fazla yaşanan artış ile bu gelirler bir önceki yıla göre %30 artarak 83 milyon TL'ye ulaşmıştır.

GİDER DAĞILIMI

Aracı kurumların giderleri 2009 yılının ilk yarısında konsolide mali verilere göre önceki yılın aynı dönemiyle karşılaştırıldığında %5 azalarak 400 milyon TL'ye gerilemiştir. Aracı kurumların iştiraklerine ait giderlerin yer almadığı solo mali verilerde ise sektörün giderleri 361 milyon TL'ye inmektedir.

Faaliyet giderlerinin yarısından fazlasını personelle ilgili giderler oluşturmaktadır. Personel giderleri karşılaştırılan dönemler arasında konsolide mali tablolarla %5 düşerek 216 milyon TL'ye imiştir. Solo mali verilerde aracı kurumların personel giderleri 192 milyon TL'dir. Personel giderlerine ücretlerin yanı sıra çalışanlarla ilgili sigorta, servis, yemek, özel sağlık sigortası gibi ek ödeme ve giderler de dahil olmaktadır.

Faaliyet verilerinin değerlendirildiği analizde yer aldığı gibi, Aralık 2008'de 5.101 olan çalışan sayısı 2009/06'da 4.695'e inmiştir. Bu durumda ilk 6 ayda-

ki ortalama personel sayısının 4.850 olduğu varsayılabilir. Böylece, 2009 yılının ilk yarısında, çalışan başına aylık personel gideri 6.608 TL olmaktadır. 2008 yıl sonu solo mali verilerine göre ortalama personel gideri 6.191 TL idi.

Diğer genel yönetim giderleri, kira, elektrik, su, telefon, bilgi işlem altyapısı gibi giderler ile aracı kurumların çeşitli operasyonel giderlerini içermektedir. Bu giderler, 2009 yılının ilk yarısında 93 milyon TL'dir.

Gider dağılımında pazarlama, satış ve araştırma-geliştirme (Ar-Ge) giderlerinin payı %10'dur. 2009/06 itibarıyla bu kalem, 36 milyon TL civarındadır.

KÂRLILIK

Aracı kurum gelirlerinin yarısını net komisyon gelirleri oluşturmaktadır. 2009/06 itibarıyla 251 milyon TL olan bu gelirlerde, konsolide verilerle bir önceki yılın eş dönemine göre karşılaştırma yapıldığında, %5 düşüş yaşanmıştır.

Net komisyon gelirlerinden sonra bir diğer önemli kalem olan hizmet gelirleri 65 milyon TL civarındadır. Konsolide verilere göre, 2009/06'da kurumsal finansmanda yaşanan gerileme, varlık yönetimi ve diğer komisyonlardaki artışla telafi edilmiş, geçen döneme göre %5 artmıştır.

2009 yılının ilk 6 ayında konsolide mali verilere göre menkul kıymet alım-satımından zarar eden kurumlar, 2009 yılının aynı döneminde 26 milyon TL kâr etmişlerdir. Sonuç olarak sektörün toplam gelirleri 2009 yılının ilk 6 ayında 403 milyon TL olmuştur.

Gider Dağılımı

	Konsolide			Solo		
	30.06.2008	30.06.2009	Konsolide	30.06.2009	30.06.2008	30.06.2009
	Bin TL	Bin TL	Değişim	Bin TL	% Dağılımı	% Dağılımı
Pazarlama, Satış, Ar-Ge Gid.	44,074	38,563	-13%	35,836	10%	10%
Genel Yönetim Giderleri	376,953	361,253	-4%	324,785	90%	90%
Personel Giderleri	228,081	215,587	-5%	192,282	54%	53%
Amortisman Giderleri	12,365	11,969	-3%	10,755	3%	3%
Üyelik Aidat, Gid. ve Katkı Pay.	5,711	5,082	-11%	5,027	1%	1%
Komisyon ve Diğ. Hizmet Gid.	8,920	8,778	-2%	8,211	2%	2%
Vergi, Resim ve Harç Giderleri	17,219	16,638	-3%	15,189	4%	4%
Diğer Genel Yönetim Giderleri	104,657	103,199	-1%	93,320	25%	26%
Toplam	421,026	399,815	-5%	360,621	100%	100%

Kaynak: TSPAKB

Aracı Kurumları Kâr Dağılımı

	Konsolide		Konsolide	Solo
	30.06.2008	30.06.2009	Değişim	30.06.2009
Kâr Eden Kurum Sayısı	41	61	49%	63
Zarar Eden Kurum Sayısı	57	31	-46%	29
Kâr Toplamı (Bin TL)	126,281	197,831	57%	197,005
Zarar Toplamı (Bin TL)	-49,619	-29,738	-40%	-24,007
Net Dönem Kârı	76,662	168,093	119%	172,998

Kaynak: TSPAKB

Konsolide verilere göre geçen senenin aynı dönemine göre gerileyen toplam giderler, 2009 yılının ilk yarısında 361 milyon TL olmuştur. Personel giderleri, toplam giderlerin dağılımı içinde %53 pay ile en büyük kalem olmaya devam etmiştir.

Doğrudan esas faaliyetle ilişkilendirilemeyen karşılıklar ve kira gelirleri gibi diğer faaliyet gelirleri kalemi 78 milyon TL civarındadır. Bir aracı kurumun iştiraklerinden aldığı temettü gelirleri, bu kalemin yarısını oluşturmaktadır. Çeşitli komisyon giderleri ve değer düşüklüğü zararlarının yer aldığı diğer faaliyet giderleri 2009 yılının ilk yarısında 12 milyon TL'dir. Konsolide verilerde gelir ve giderlerinde görülen iyileşmeler ile 14 milyon TL'den 123 milyon TL'ye ulaşan faaliyet kârı, solo tablolara 103 milyon TL olarak yansımıştır.

Faiz ve temettü gelirleri gibi kalemleri içeren esas faaliyet dışı finansal gelirler 2009 yılının ilk yarısında 136 milyon TL olmuştur. Bu gelirleri oluşturan en büyük kalem reeskont gelirleri iken, temettü gelirleri ile mevduat ve DİBS faiz gelirleri de katkı sağlamaktadır.

Ağırlıklı olarak kur farkı gibi reeskont giderlerinin yer aldığı esas faaliyet dışı finansal giderler 44 milyon TL olmuştur. Böylece, aracı kurumların vergi öncesi dönem kârı 2009/06 itibarıyla 200 milyon TL olup, konsolide verilerde 2,5 katlık artışı beraberinde getirmiştir.

Durdurulan faaliyetlerden vergi sonrası kâr/zarar kalemi, bir aracı kurumun çeşitli faaliyetlerini devrettiği kurumlardan aldığı geliri yansıtmaktadır. 2009/06'da bu kalem 650.000 TL olmuştur.

2009 yılının ilk yarısında, sektörün aracılık ve hizmet gelirlerinde önceki yıla göre pek değişiklik yaşanma-

mıştır. Öte yandan, 2008 yılında alım-satımdan kaydettikleri zararı bu dönemde kâra çevirmiş olmaları sektörün gelirlerini artırmıştır. Bununla birlikte, personel ve diğer giderlerde ise düşüş yaşanmış, faiz ve temettü gelirleri neticesinde esas faaliyet dışı finansal gelirleri artmıştır. Sonuç olarak

aracı kurumlar 2009 yılının ilk yarısında 173 milyon TL kâr elde etmişlerdir. Konsolide verilere göre ise, 2008/06 döneminde 77 milyon TL kâr eden kurumlar, 2009/06 döneminde 168 milyon TL ile kârlarını 2 kattan fazla artırmışlardır.

Kârlılık çeyrek dönem bazında ele alındığında ise, yılın başlarında devam eden küresel krizle birlikte piyasalardaki gerilemenin ardından ikinci çeyrekte gelen kısmi toparlanmanın, aracı kurum kâr rakamlarına da yansıdığı görülmektedir. Nitekim, işlem hacimlerindeki artışa paralel olarak, ikinci çeyrekte aracı kurumların net komisyon gelirlerinde yaklaşık iki katlık artış yaşanmıştır. Benzer şekilde, ilk çeyrekte kendi portföyleri için yaptıkları işlemlerdeki zararı ikinci çeyrekte kâra çevirmişlerdir. Giderlerinde çeyrek dönemler arasında değişiklik olmayan aracı kurumların gelirlerindeki yükselişle, toplam net kâr ikinci çeyrekte 2,5 kat artarak 124 milyon TL olmuştur.

Aracı kurumların kâr dağılım tablosu ise kâr eden kurum sayısının arttığını, zarar eden kurumların ise zarar tutarlarının yarı yarıya azaldığını göstermektedir. 2009/06'da kâr eden 63 aracı kurum 197 milyon TL kâr etmiş, zarar eden 29 kurum ise 24 milyon TL zarar etmiştir

GÜNDEMDEKİ MEVZUAT DEĞİŞİKLİKLERİ

Eylül ayında, çağrı yoluyla ortaklık paylarının toplanmasına ilişkin esaslar yeniden düzenlenirken, varlık teminatlı menkul kıymetlere ilişkin düzenleme getiren tebliğ Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Türev araçların alım satımına aracılık faaliyetini münhasıran düzenleyen tebliğ taslağı ise kamuoyunun görüşüne sunulmuştur.

Aşağıda sırasıyla, kamuoyunun görüşüne sunulan taslak ile, gerçekleştirilen düzenleme değişikliklerine okuyucularımızın mevzuat takibine yardımcı olmak amacıyla yer verilmiştir.

DÜZENLEME TASLAKLARI

TÜREV ARAÇLARIN ALIM SATIMINA ARACILIK FAALİYETİNE İLİŞKİN ESASLAR HAKKINDA TEBLİĞ TASLAĞI

Aracılık faaliyetleri ile bu faaliyetleri yapacak kuruluşların, kuruluş, faaliyet ve yetkilendirilmelerine ilişkin esaslarını düzenleyen Seri:V, No:46 sayılı “Aracılık Faaliyetleri ve Aracı Kuruluşlara İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ”, onikinci bölümü ile türev araçların alım satımına aracılık faaliyetini de düzenlenmektedir. Ancak, türev araçlarda alım satım faaliyetinin kapsamının genişlemesi, bu konudaki düzenlemelerin mevcut piyasa koşullarına uygun olarak yeniden yapılandırılması gereğini doğurmuştur. Bu çerçevede, türev araçların alım satımına aracılık faaliyetine ilişkin Seri:V, No:46 sayılı Tebliğde yer alan hükümleri kaldırarak, söz konusu faaliyeti münhasıran düzenleyen “Türev Araçların Alım Satımına Aracılık Faaliyetine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ Taslağı” hazırlanarak, kamuoyunun görüşüne sunulmuştur.

Taslak uyarınca, türev araçlara ilişkin müşterilerden gelen emirlerin doğrudan veya temsilci sıfatıyla kabul edilmesi ve bu emirlerin başka kişi veya kuruluşlara yönlendirilmesi veya borsaya iletilmesi, sözleşme akdedilmesi, başka bir kişi ya da kuruluşun türev

araçlara ilişkin olarak sunduğu hizmetlerin yatırımcılara tanıtımı, sözleşme akdedilmesine aracı olunması veya sözleşme yapmak isteyen tarafların komisyon karşılığında bir araya getirilmesi türev araçların alım satımına aracılık olarak kabul edilmekte olup, bu faaliyetler Taslak hükümlerine tabi kılınmaktadır. Söz konusu faaliyetler Kuruldan yetki belgesi alan aracı kuruluşlar ve vadeli işlem aracılık şirketleri tarafından yerine getirilebilecektir. Tarafların ticari gereksinimlerine yönelik olarak, teslim amacıyla yaptıkları, borsalarda ya da teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem görmeyen, veya takası merkezi bir takas kurumu tarafından gerçekleştirilmeyen mala dayalı türev araç işlemleri ise Taslak kapsamına alınmamıştır.

Taslak hükümleri doğrultusunda;

- Aracı kuruluşlarca, borsa dışında türev araç alım satımına aracılık faaliyeti ancak profesyonel yatırımcılarla sınırlı olmak üzere yürütülebilecektir. Aracı kuruluşlar borsa dışında türev araç alım satımına aracılık hizmeti verilen yatırımcıların, profesyonel yatırımcı olduğuna ilişkin gerekli araştırmayı yapmakla ve konuya ilişkin tevsik edici belgeleri, hizmet süresi boyunca saklamakla yükümlü olacaktır.
- Aracı kuruluşlar ve vadeli işlem aracılık şirketleri, ilgili ülke mevzuatına göre faaliyet göstermeye yetkili aracı kuruluşlar nezdinde kendi adlarına hesap açmak suretiyle yurtdışı piyasalarda işlem gören türev araçların alım satımına aracılık faaliyetinde bulunabilecektir.
- Yurtdışı piyasalarda türev araçların alım satımına aracılık faaliyetinde bulunacak aracı kuruluşların ve vadeli işlem aracılık şirketlerinin, faaliyete başlamadan önce Kurula bildirimde bulunmaları zorunludur. Kurula yapılacak bildirimde, yürütülecek faaliyetin niteliğine göre belirlenmiş olan esasların sağlandığını tevsik edici bilgi ve belgeler, işlem yapılacak ülkelerdeki borsalar veya piyasalar ile türev araçların belirtilmesi gerekmektedir.

DÜZENLEME DEĞİŞİKLİKLERİ

ÇAĞRI YOLUYLA ORTAKLIK PAYLARININ TOPLANMASINA İLİŞKİN ESASLAR HAKKINDA SERİ:IV, NO:44 SAYILI TEBLİĞ

Halka açık anonim ortaklıkların, genel kurullarında vekaleten oy kullanılmasında, sermaye ve yönetiminde kontrolü sağlamak amacıyla pay sahiplerine çağrıda bulunarak vekalet veya hisse senedi toplanmasında uyulması zorunlu ilke ve esaslar Seri: IV, No:8 sayılı "Halka Açık Anonim Ortaklıklar Genel Kurullarında Vekaleten Oy Kullanılmasına ve Çağrı Yoluyla Vekalet veya Hisse Senedi Toplanmasına İlişkin Esaslar Tebliği" ile belirlenmişti. Yeni düzenleme ile, Seri:IV, No:8 sayılı Tebliğdeki ilgili hükümler yürürlükten kaldırılarak, halka açık anonim ortaklıklarda çağrı yoluyla ortaklık paylarının toplanmasına ilişkin esaslar ayrı bir Tebliğ ile daha detaylı olarak belirlenmiştir. 02.09.2009 tarih ve 27337 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Seri:IV, No:44 sayılı "Çağrı Yoluyla Ortaklık Paylarının Toplanmasına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ" ile, halka açık anonim ortaklıkların pay sahiplerine yapılacak zorunlu ve isteğe bağlı çağrıya ilişkin ilke ve esaslar yeni düzenlemelere tabi kılınmıştır.

Herhangi bir kişi veya birlikte hareket ettiği kişiler tarafından, bir ortaklığın yönetim kontrolünün belli bir grup payların iktisabı ile elde edilmesi halinde, ortaklığın diğer grup veya gruplarına dahil tüm pay sahiplerinin haklarını koruyacak şekilde çağrıda bulunulması zorunludur. Yeni düzenleme ile, çağrıda bulunma yükümlülüğünü doğuran şirket sermayesinin ve oy haklarının %25'ine sahip olunmasına ilişkin eşik, %50'ye yükseltilmiştir. Ortaklığın sermayesinin veya oy haklarının %50 ve daha fazlasına tek başına veya birlikte hareket ettikleri kişilerle beraber, doğrudan veya dolaylı olarak sahip olunması yönetim kontrolünün elde edilmesi olarak kabul edilmektedir. Bunun dışında, Tebliğ ile, söz konusu orana bağlı olmaksızın, yönetim kurulu üye sayısının salt çoğunluğunu seçme veya genel kurulda söz konusu sayıdaki üyelikler için aday gösterme hakkını veren imti-

yazlı payların elde edilmesi de yönetim kontrolünün elde edilmesi olarak belirlenmiştir. Görüldüğü üzere, düzenleme ile getirilen önemli bir husus, "yönetim kontrolü" kavramının tanımlanarak bu konudaki belirsizliğin giderilmiş olmasıdır. Bu çerçevede, anonim ortaklık sermayesinin ve oy haklarının %50'si iktisap edilmese dahi, yönetim hakimiyetini sağlayan imtiyazlı payların elde edilmesi, çağrı yükümlülüğünü doğuracaktır.

Çağrıda, ortaklığın aynı gruba dahil tüm payları eşit muameleye tabi tutulacaktır. Çağrıda ödenecek bedel Türk Lirası cinsinden nakit, menkul kıymet veya kısmen nakit kısmen menkul kıymet olarak belirlenebilecektir. Ancak pay sahibinin talebi halinde çağrı bedelinin nakden ödenmesi zorunludur. Çağrı bedelinin tamamen veya kısmen menkul kıymet cinsinden belirlenmesi durumunda menkul kıymetin borsada işlem görmesi gerekmektedir. Çağrıya karşılık veren pay sahipleri, satmaya karar verdikleri payları, çağrıda bulunanlar adına alım işlemlerini gerçekleştiren aracı kuruluşa, bilgi formu ile ilan edilen çerçevede ve genel hükümler doğrultusunda teslim ederek, satışı gerçekleştireceklerdir.

Eski düzenlemeden bir diğer önemli fark ise; pay devri ile yönetim kontrolünün daha önce ortaklıkta yönetim kontrolüne sahip olanlar ile eşit olarak paylaşılması halinde, çağrıda bulunma yükümlülüğünün doğmayacak olmasıdır. Aşağıdaki hallerin varlığı halinde de çağrıda bulunma yükümlülüğünün doğmadığı kabul edilecektir.

- Yönetim kontrolünün, tüm pay sahiplerine ellerinde bulundurdıkları payların tamamı için yapılan isteğe bağlı bir çağrıyı takiben elde edilmesi durumunda,
- İmtiyazlı paylarla yönetim kontrolüne sahip olan ortak veya birlikte hareket ettiği kişiler tarafından gerçekleştirilen pay alımları ile ortaklık sermayesinin veya oy haklarının %50 veya daha fazlasına sahip olunması halinde,
- Yönetim kontrolüne sahip olan ortağın, ortaklıkta sermaye payının %50 oranının altına düşmesinden sonra yönetim kontrolü üçüncü kişilere geçmeden yapacağı pay alımları ile ortaklık sermayesinin veya oy haklarının %50 veya daha

- fazlasına tekrar sahip olması halinde,
- Yönetim kontrolünü sağlayan ortaklık paylarının ve oy haklarının, aynı gerçek veya tüzel kişi tarafından kontrol edilen grup içerisinde yapılan devir işlemleri sebebiyle elde edilmesi durumunda.

Ayrıca, düzenleme ile zorunlu çağrıdan muafiyet halleri yeniden ele alınmış ve aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

- Ortaklık paylarının veya oy haklarının iktisabının, finansal güçlük içinde bulunan ortaklığın mali yapısının güçlendirilmesi bakımından zorunlu olan bir sermaye yapısı değişikliği gereğince gerçekleştirilmesi.
- Ortaklık sermayesinde sahip olunan paylardan veya oy haklarından çağrı yapma zorunluluğunu gerektiren kısmın Kurulca uygun görülecek sürede elden çıkarılacağına taahhüt edilmesi veya elden çıkarılması.
- Ana ortaklıktaki yönetim kontrolü değişikliğinin, ana ortağın paylarına sahip olduğu halka açık anonim ortaklıktaki yönetim kontrolünün elde edilmesi amacını taşıması.
- Özelleştirme kapsamındaki ortaklıklarda kamu paylarının satışı.

Tebliğ uyarınca, ortaklık paylarının tamamı ya da bir kısmı için, ortaklar veya üçüncü şahıslar tarafından isteğe bağlı çağrı yapılabilecektir. İsteğe bağlı çağrıya ilişkin olarak, çağrı yoluyla pay toplama girişiminde bulunanların, çağrının fiili başlangıcına kadar ortaklığın paylarını satın almaktan vazgeçebilecekleri yönünde hüküm getirilmiştir.

Zorunlu çağrı fiyatını detaylı bir şekilde yeniden belirleyen hükümlerin düzenlendiği, zorunlu çağrıya ilişkin sürelerin ve kamuyu aydınlatmaya ilişkin esasların yeniden belirlendiği Tebliğ ile, çağrı fiyatının belirlenmesinde uygulanacak kur ve faize ilişkin hususlarda hükümlere bağlanmıştır. Çağrı yükümlülüğünün doğduğu günden itibaren kırkbeş iş günü içerisinde ortaklığın diğer ortaklarına ait payları satın almak üzere fiili çağrı işlemine başlanmasını zorunlu tutan düzenlemede, zorunlu çağrı yükümlülüğünün doğduğu günden itibaren kırkbeş iş günü içerisinde ortaklığın diğer ortaklarına ait payları satın almak üzere fiili çağrı işlemine başlanmaması halinde, kırk-

beş iş gününü aşan her gün için çağrı fiyatına faiz işletileceği hükmedilmiştir.

VARLIK TEMİNATLI MENKUL KIYMETLERE İLİŞKİN ESASLAR HAKKINDA SERİ:III, NO:38 SAYILI TEBLİĞ

Konut finansmanı fonlarına ve ipoteğe dayalı menkul kıymetlere, ipotek teminatlı menkul kıymetlere, varlık finansmanı fonlarına ve varlığa dayalı menkul kıymetlere ilişkin esasları düzenleyen Tebliğlerin akabinde 12.09.2009 tarih ve 27347 sayılı Resmi Gazete’de Seri:III, No:38 sayılı “Varlık Teminatlı Menkul Kıymetlere İlişkin Esaslar Tebliği” yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Tebliğ ile, varlık teminatlı menkul kıymetlerin (VTMK) ihracı, Kurul kaydına alınması ve satış esasları, teminat sorumlusu ve teminat havuzuna ilişkin genel ilkeler belirlenmektedir.

VTMK, ihraççıların genel yükümlülüğü niteliğinde olan borçlanma senetleridir. VTMK, aşağıda belirtilen varlıkların teminatı altında Kurulca kayda alınarak ihraç edilebilecektir.

- Tüketici kredileri,
- Ticari krediler,
- Finansal ve operasyonel kiralama sözleşmelerinden doğan alacaklar,
- İhracat işlemlerinden doğan alacaklar,
- Bankalar dışındaki, mal ve hizmet üretimi faaliyetlerinde bulunan anonim ortaklıklar ile mevzuata göre özelleştirme kapsamına alınanlar dahil Kamu İktisadi Teşebbüslerinin müşterilerine yaptıkları vadeli satışlardan doğan, senede bağlanmış alacaklar,
- Bankalar tarafından esnaf ve sanatkarlarla küçük işletmelere açılan ihtisas kredilerinden doğacak alacaklar,
- Gayrimenkul yatırım ortaklıklarının portföylerindeki gayrimenkullerin satış veya satış vaadi sözleşmelerinden kaynaklanan alacaklar,
- Toplu Konut İdaresi Başkanlığının gayrimenkul satışından kaynaklanan alacakları,
- Nakit, Merkez Bankası tarafından ihraç edilen likidite senetleri ve bu Banka nezdinde yasal yükümlülükler dışında bulundurulanan serbest mev-

duat ile devlet iç ve dış borçlanma senetleri.

Düzenleme ile, VTMK ihraç etmek isteyen ihraççıların, belirtilen alacak türlerini bir başkasından devralmasına da imkan verilmiştir. İhraççılar, ihraç ettikleri VTMK'ya teminat teşkil eden varlıkları kendi malvarlıklarından ayrı özel hesaplarda izlemek, bunlar için ayrı muhasebe hesapları açmak veya ayırt edici sistem altyapısı oluşturmak suretiyle teminat defteri tutmakla yükümlüdürler.

VTMK itfa edilinceye kadar teminat varlıklar teminat amacı dışında tasarruf edilemez, rehnedilemez, teminat gösterilemez, kamu alacaklarının tahsili amacı da dahil olmak üzere haczedilemez, iflas masasına dahil edilemez, ayrıca bunlar hakkında ihtiyati tedbir kararı verilemez.

Tebliğ kapsamında, bankalar, finansman şirketleri ve finansal kiralamaya yetkili kuruluşlar, gayrimenkul yatırım ortaklıkları, kendi kanunlarınca menkul kıymet ihraç etmeye yetkili kamu kurum ve kuruluşları VTMK ihraç edebileceklerdir. İhraç edilen VTMK için, gerekli görülmesi halinde Kurul tarafından banka garantisi istenebilecektir. Bu halde, ihraççılar tarafından banka garantisinin sağlanması zorunlu olacaktır.

Tebliğ ile, kendi kanunlarınca menkul kıymet ihraç etmeye yetkili kamu kurum ve kuruluşları dışındaki ihraççılar tarafından, Kurulun sermaye piyasasında bağımsız denetimle yetkili kuruluşlar listesinde yer alan bir bağımsız denetim kuruluşunun teminat sorumlusu olarak atanması zorunlu tutulmuştur. Kurul, gerekli gördüğü takdirde, kendi kanunlarınca menkul kıymet ihraç etmeye yetkili kamu kurum ve kuruluşları için de bir teminat sorumlusu belirlenmesini zorunlu tutabilecektir.

Teminat sorumlusu, ihraççının düzenleme hükümlerine uygun hareket edip etmediğini izlemekle, teminat defteri ve teminat havuzunu kontrol etmekle yükümlüdür. Kurul, VTMK sahiplerinin haklarının korunması amacıyla teminat sorumlusunun değiştirilmesini istemeye veya resen değiştirmeye yetkilidir.

İhraççı, VTMK'dan kaynaklanan ödeme yükümlülüğünü kısmen veya tamamen yerine getirememesi durumunda, teminat sorumlusunun onayı çerçevesin-

de, teminat varlıklardan elde edilen fonları ivedilikle VTMK sahiplerine aktaracaktır. Teminat havuzlarına dahil edilen varlıkların VTMK sahiplerinin alacaklarını karşılamaya yetmemesi halinde, alacağı teminat havuzundaki varlıklarla karşılanmayan VTMK sahipleri, ihraççının diğer malvarlığına başvurabilecektir.

Varlık teminatlı menkul kıymetler, halka arz yolu ile satılabileceği gibi, halka arz edilmeksizin nitelikli yatırımcılara da satılabilir. Her iki durumda da, ihraççıların, varlık teminatlı menkul kıymetlerin kayda alınması için Kurula başvurması gerekmektedir. Halka arz yolu ile yapılacak satışlarda izahname ve sirküler düzenlenecektir. Halka arz edilmeksizin yapılan ihraçlarda izahname ve sirküler düzenlenmez.

Halka arz edilecek VTMK'nın satışının, anapara ve dönemsel faiz veya getiri ödemelerinin aracı kuruluşlar aracılığıyla yapılması zorunludur. Düzenleme uyarınca, VTMK, Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. nezdinde hak sahipleri bazında izlenecek ve ihraççının talebi ve ilgili borsanın uygun görmesi üzerine menkul kıymet borsalarında işlem görebilecektir.

Yurtiçi Yerleşiklerin Yatırım Tercihleri				
Milyon TL	2007	2008	2009/06	%D
TL Mevduat	209.846	268.803	275.529	2,5%
DTH	104.196	127.823	135.464	6,0%
Katılım Bankalarında Toplanan Fonlar	14.828	18.796	22.929	22,0%
DİBS	56.851	62.747	67.986	8,3%
Eurobond	4.281	4.478	5.193	16,0%
Yatırım Fonları	26.498	24.200	29.996	24,0%
Repo	2.733	2.199	1.911	-13,1%
Emeklilik Yatırım Fonları	4.559	6.042	7.666	26,9%
Hisse Senedi	31.246	19.623	29.469	50,2%
Toplam	455.038	534.711	576.143	7,7%

Yurtdışı Yerleşiklerin Yatırım Tercihleri				
Milyon TL	2007	2008	2009/06	%D
Hisse Senedi	81.085	35.417	56.577	59,7%
DİBS	36.618	30.221	28.439	-5,9%
Eurobond	432	927	1.262	36,2%
Mevduat	5.735	9.972	10.074	1,0%
Toplam	123.870	76.537	96.352	25,9%

Halka Açık Şirketlerin Piyasa Değeri				
	2007	2008	02.10.2009	%D
Milyon TL	335.948	182.025	313.929	72,5%
Milyon \$	289.986	119.698	210.225	75,6%
Halka Açık Kısımın Piyasa Değeri (Milyon \$)	91.364	36.816	68.857	87,0%
Ortalama Halka Açıklık Oranı	31,5%	30,8%	32,8%	A.D.

İMKB'de İşlem Gören Hisse Senedi Sayısı				
	2007	2008	02.10.2009	%D
İşlem Gören Şirketler	319	317	314	A.D.
İşlem Gören Borsa Yatırım Fonları	8	9	10	A.D.

Birincil Halka Arzlar				
	2007	2008	02.10.2009	%D
Toplam Hacim (Milyon \$)	3.388,8	1.895,2	68,6	A.D.
Hisse Senedi Sayısı	11	3	1	A.D.

Halka Açık Şirket Kârlılığı				
	2006	2007	2008	%D
Kâr Eden Şirket Sayısı	219	252	171	-32,1%
Zarar Eden Şirket Sayısı	100	68	141	107,4%
Kâr Edenlerin Toplam Kârı (Milyon TL)	22.575	31.962	25.660	-19,7%
Zarar Edenlerin Toplam Zararı (Milyon TL)	-1.271	-714	-3.514	391,9%
Toplam Kâr/Zarar (Milyon TL)	21.303	31.248	22.146	-29,1%

Kurumsal Yatırımcı Portföy Büyüklüğü				
Milyon \$	2007	2008	02.10.2009	%D
A Tipi Yatırım Fonları	762	365	655	79,3%
B Tipi Yatırım Fonları	21.670	15.253	19.506	27,9%
Emeklilik Yatırım Fonları	3.813	4.193	5.715	36,3%
Borsa Yatırım Fonları	226	128	129	0,9%
Yatırım Ortaklıkları	317	152	304	99,8%
Gayrimenkul Yat.Ort.	2.723	776	1.823	134,8%
Risk Sermayesi Yat.Ort.	63	27	50	85,9%
Toplam	29.574	20.895	28.183	34,9%
Kurumsal Yatırımcı/GSYH	4,0%	3,3%	4,5%	A.D.

Yatırımcı Sayısı				
	2007	2008	2009/08	%D
Yatırımcı Sayısı	940.766	989.853	996.282	0,8%

Yabancı Yatırımcı İşlemleri				
Milyon \$	2007	2008	2009/08	%D
Hisse Senedi Saklama Bakiyeleri	70.213	27.297	49.493	81,3%
Saklamadaki Payı	72%	67%	67%	-1,3%
Hisse Senedi İşlem Hacimleri	144.143	142.126	54.800	A.D.
İşlem Hacmi Payı	24%	27%	14%	A.D.
Net Hisse Senedi Yatırımı	4.533	-2.988	1.326	A.D.

TSPAKB Üyeleri				
	2007	2008	02.10.2009	%D
Aracı Kurumlar	104	104	103	-1,0%
Bankalar	41	41	41	0,0%
Toplam	145	145	144	-0,7%

İMKB İşlem Hacimleri*	Milyar \$	2007	2008	2009/08	%D
Hisse Senedi Piyasası					
Aracı Kurum	602	514	381	A.D.	
Tahvil-Bono Kesin Alım-Satım Pazarı					
Aracı Kurum	106	95	60	A.D.	
Banka	800	681	485	A.D.	
TCMB+Takasbank	0	0	0	A.D.	
Toplam	906	776	545		
Repo-Ters Repo Pazarı					
Aracı Kurum	762	852	818	A.D.	
Banka	3.239	3.704	1.941	A.D.	
TCMB+Takasbank	300	288	376	A.D.	
Toplam	4.300	4.844	3.135	A.D.	

*:Alım-Satım Toplamıdır.

VOB Verileri*	2007	2008	2009/08	%D
İşlem Gören Kontrat Sayısı (Milyon Adet)	24	54	58	A.D.
Hacim (Milyon TL)	236.071	415.925	421.980	A.D.
Açık Pozisyon (Dönem Sonu)	234.717	209.382	218.438	A.D.

*:Alım-Satım Toplamıdır.

Aracı Kurumlarla İlgili Veriler*					
	Milyon TL	2007	2008	2009/06**	%D
	Dönen Varlıklar	3.377	3.689	4.267	15,7%
	Duran Varlıklar	464	474	677	42,8%
	Aktif Toplam	3.841	4.163	4.944	18,8%
	Kısa Vadeli Yükümlülükler	1.641	1.980	2.935	48,3%
	Uzun Vadeli Yükümlülükler	46	33	38	15,2%
	Azınlık Payları	212	180	0	A.D.
	Ana Ortaklık Özsermaye	1.942	1.970	1.970	0,0%
	Toplam Özsermaye ve Yükümlülükler	3.841	4.163	4.944	18,8%
	Net Komisyon Gelirleri	605	473	251	A.D.
	Faaliyet Kârı/Zararı***	302	73	103	A.D.
	Net Kâr	309	181	173	A.D.
	Personel Sayısı	5.860	5.102	4.695	-8,0%
	Şubeler	234	185	157	-15,1%
	İrtibat Bürosu	51	44	40	-9,1%
	Acente Şubeleri	4.775	5.664	5.706	0,7%

*:UFRS'ye ilişkin tebliğ 2008'de değişmiştir.

**:Solo veriler.

***:2007 için esas faaliyet kârıdır.

İMKB-100 Endeksi ve İşlem Hacmi	2007	2008	02.10.2009	%D
İMKB-100	55.538	26.864	47.175	75,6%
İMKB-100 (En Yüksek)	58.232	54.708	23.036	-12,1%
İMKB-100 (En Düşük)	36.630	21.228	48.073	8,5%
Günlük Ortalama İşlem Hacmi (Milyon \$)	1.194	1.041	1.130	8,5%

Yurtdışı Borsa Endeksleri	2007	2008	02.10.2009	%D
ABD Nasdaq 100	2.085	1.212	1.662	37,2%
ABD S&P 500	1.468	903	1.025	13,5%
Almanya DAX	8.067	4.810	5.468	13,7%
Arjantin Merval	2.152	1.080	2.025	87,5%
Brezilya Bovespa	63.886	37.550	61.172	62,9%
Fransa CAC 40	5.614	3.218	3.650	13,4%
Güney Afrika FTSE/JSE	28.958	21.509	24.520	14,0%
Hindistan BSE Sens	20.287	9.647	17.135	77,6%
Hong Kong Hang Seng	27.813	14.387	20.375	41,6%
İngiltere FTSE 100	6.457	4.434	4.989	12,5%
Japonya Nikkei 225	15.308	8.860	9.732	9,8%
Meksika IPC	29.537	22.380	28.679	28,1%
Rusya RTS	2.291	632	1.225	93,8%

A.D.: Anlamli değil

Haftalık olarak güncellenen Sermaye Piyasası Özet Verileri Tablosuna www.tspakb.org.tr adresindeki internet sitemizden ulaşabilirsiniz.

Kaynak: AK Yatırım, DPT, Financial Times, Garanti Yatırım, İMKB, MKK, SPK, TCMB, TSPAKB, TÜİK, VOB

